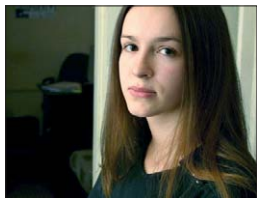

Байцоўскі клуб
па-беларуску.
Старонка 21.

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газэты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Каб гарантавана атрымліваць газэту. Газэту «Наша Ніва», як і 12 іншых незалежных выданняў, не ўключылі ў падпісны каталёг на 2006 год. Каб і надалей гарантавана чытаць газэту: **1) дашліце на адрас Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрас і тэлефон, 2) пералічыце на рахунак «Нашай Нівы» ахвяраваньне на выхад газэты.** Гэта датычыць і тых чытачоў, што прызвычаліся купляць газэту ў шапіках. Рэч у тым, што ўлады могуць спыніць і распаўсюд незалежнай прэсы праз «Саюздрукі». У зьвестках пазначайце адрас, на які мусяць дасылацца/дастаўляцца газэта, паштовы індэкс, пры наяўнасьці — код пад'езду, пры магчымасьці — нумар тэлефона. Тыя, хто дашле свае каардынаты ў Рэдакцыю, будуць атрымліваць выданьне — праз пошту ці іншым чынам — нават калі б яму прыйшлося друкавацца за мяжой і распаўсюджацца самастойна. **Дэталева пра сытуацыю — старонкі 13—14.**

Мілінкевіч робіць прэзыдэнцкую работу

Яшчэ ня стаўшы прэзыдэнтам, Аляксандар Мілінкевіч дасягнуў посьпехаў на дыпламатычнай ніве. Ён сустрэўся ў Вільні з прэзыдэнтам Валдасам Адамкусам і накіраваўся ў Кіеў, дзе 1—2 сьнежня адбываецца саміт «Украіна-Эўразьвяз». Старонка 3.

У НУМАРЫ

Закон Сухарэнкі: якім будзе адказ

Юрыст Юры Чавусаў: Пры першай жа крымінальнай справе па гэтых артыкулах — крымінальныя справы супраць падазронах асобаў у судах Эўропы. Старонка 6.

Галоўныя памылкі апазыцыі

Калі апазыцыя хоча перамагчы, яна мусяць пераканаць грамадзянаў, што будзе кіраваць лепей за цяперашні рэжым. Замест гэтага пакуль яна старанна

палохае людзей рэвалюцыямі, піша палітоляг Нэрыяос Прэжывічус. Старонка 4.

Банкір зь бел-чырвона-белым сыцягам

Роля тых, хто «за кадрам»: з маскоўскім банкірам-беларусам Андрэем Макагонам гутарыць Зьміцер Бартосік. Старонка 12.

Зьбіты Рычард Смольскі

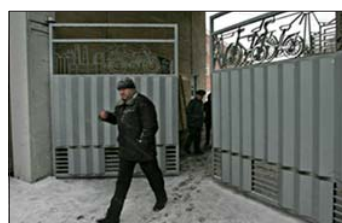
26 кастрычніка ва ўласным пад'ездзе быў моцна зьбіты Рычард Смольскі — рэктар Беларускай акадэміі

мастацтваў. Ён ляжыць у больніцы. Старонка 7.

Тралейбусы-забойцы

Токам забіла дзяўчыну. Старонка 7.

Хто збанкрутаваў мотавэлязавод

На прадпрыемстве ўведзеная «залатая акцыя», дзяржавы заблякавала прыход на завод японскага інвэстара з канцэрну «Каджыва». Цяпер праблемнаму прадпрыемству прапануюць «пакласьці акцыю на стол». Гаспадарчае жыцьцё — старонка 8.

«Для мяне словы Міхайлава былі праявай культурнага расізму»

Тацяна Горн адказвае прэс-службе Эўрапейскага гуманітарнага ўнівэрсытэту. Старонка 2.

Юбілей, адсьвяткаваны ў падпольлі

Беларускаму ліцэю 15 гадоў. Старонка 6.

Левым вокам: «Пявучы дыскрэдытатар»

У кантэксце набываючага моц артыкулу Крымінальнага кодэксу «Дыскрэдытацыя Рэспублікі Беларусі» сыгналізую: нехта Ксенія С., выступаючы на «Эўрабачаньні», нанесла шкоду нашай дзяржаве. Фэльетон Лёліка Ушкіна — старонка 24.

Газэта «Наша Ніва» шукае

кур'ера-распаўсюдніка для працы з 1 студзеня. Праца для мужчыны, найлепш — з уласнаю машынаю. Аплата высокая. Зьвесткі пра сябе дасылайце на э-адрас nn@promedia.by, факс 284-73-29 або паштовы адрас: а/с 537, 220050, Менск.

ПОШТА РЭДАКЦЫІ

Заява прэс-службы ЭГУ

У №44 «НН» была апублікавана нататка Тацяны Горн «Рэктар ЭГУ: «Беларуская мова ў школах — гэта гвалт», прысьвечаная выступленьню рэктара Эўрапейскага гуманітарнага ўнівэрсытэту прафэсара Анатоля Міхайлава ў Фрайбурскім ўнівэрсытэце 21 лістапада. У ёй сьцьвярджаецца, што рэктар ЭГУ ачарняе духоўнасьць беларускага народу і ўтоптае Беларусь у грязь.

Лічым сваім абавязкам заявіць пра тое, што нататка цалкам не адпавядае рэчаіснасьці. Прыведзеныя ў ёй цытаты і ацэнкі перакручваюць сутнасьць выступленьня і зьяўляюцца альбо паклёпам, альбо вынікам недастатковага веданьня аўтарам нататкі нямецкай мовы, на якой быў зроблены даклад.

Выклікае шкадаваньне той факт, што рэдакцыя паважанай газэты не паклапацілася правярць верагоднасьць інфармацыі, выкладзенай у публікацыі.

Тацяна Горн: Для мяне словы Міхайлава былі прайвай культурнага расізму

Беларус, для якога нешта значыць беларуская мова, такіх выказваньняў прыняць ня можа.

Прэс-служба ЭГУ абвінавачвае мяне ў няправільнай інтэрпрэтацыі дакладу А.Міхайлава, які адбыўся 20.11.2005 у Фрайбургу, аргументуючы гэта недастатковым веданьнем нямецкай мовы з майго боку ці жаданьнем зьявіцца імя дастойнага чалавека. Што на гэта сказаць? Крыўдна, вядома, але не таму, што зьраніць асабіста мяне, а таму што думаюць, што такім чынам могуць зьбянтэжыць тых, хто мне верыць.

Адно стала для мяне больш зразумела: выступленьне А.Міхайлава, мабыць, было разьлічана на дрэнна інфармаваную публіку, але тут і была дапушчана галоўная памылка. Пасьля выказваньня аб тым, што беларуская мова — гэта мова маленькая і расейская мова ў параўнаньні зь ёй зьяўляецца больш прывабнай, неўразуменныя пытаньні пасьпаліся і з боку немцаў. Для мяне словы спадара Міхайлава былі прайвай культурнага расізму. Я лічу зусім апраўданым дэфініраваць такі пункт гледжаньня як «цукляваньне ў грязь».

У залі прысутнічалі 17 чалавек, сярод іх былі і выкладчыкі славістыкі ў Фрайбургу, якія таксама былі некалькі здзіўлены з такога стаўленьня дакладчыка да «роднай» мовы. Мяне ж гэтыя «ўводзіны» ў культуру Беларусі падахвацілі напісаць мой палярэдні ліст. Я лічу, што грамадзяне Беларусі маюць права ведаць, ХТО і ЯК прадстаўляе нашу краіну за мяжой.

Само ж абвінавачваньне ў няведаньні мовы выдае характар палітыкі ведаў ЭГУ, на думку прадстаўнікоў якога беларус, для якога нешта значыць беларуская мова, ня можа добра ведаць замежных моў. Хаця, праўду кажучы, часам разабраць тое, што гаварыў спадар Міхайлаў, было цяжкавата дзеля ягонага самабытнага акцэнт.

Тацяна Горн,
студэнтка 8 сэмэстру факультэту славістыкі Фрайбурскага ўнівэрсытэту

Сьвет паўстаў на абарону Тані

Студэнтку-чацьвёртакурсніцу факультэту міжнародных эканамічных адносін Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўнівэрсытэту Тацяну Хому (на фота) 24 лістапада адлічылі за «адкрытую непавагу да БДЭУ і парушэньне правілаў унутранага распарадку».

Парушэньнем рэктар Уладзімер Шымаў палічыў адсутнасьць Тацяны на занятках на працягу трох дзён: дзяўчына выязджала ў Францыю, дзе яе выбралі ў кіраўніцтва Зьвязу нацыянальных студэнткі аб'яднаньняў Эўропы ESIB. Зьвяз аб'ядноўвае 44 арганізацыі з 34 краін, у яго ўваходзіць 9 млн студэнтаў.

Зрэшты, сама Тацяна кажа, што рашэньне пра яе выключэньне прымалі на значна вышэйшым узроўні, чым кіраўніцтва ўнівэрсытэту. Пра гэта сьведчыць, што «прадстаўнік выхавачага аддзелу БДЭУ», які праводзіў зь дзяўчынай гутарку, аказаўся супрацоўнікам КДБ. Рэктар нават ня стаў выклікаць для тлумачэньняў студэнтку-выдатніцу, у якой за ўсе гады навучаньня не было ніводнага спаганьня ці вымовы.

25 лістапада за дзьве (!) гадзіны яе выселілі з інтэрнату — выкінулі на двор у завею.

Рэакцыя эўрапейскіх арганізацый была хуткай. ESIB зьявіўся да Эўрапейскай асацыяцыі ўнівэрсытэтаў, куды ўваходзіць і БДЭУ, з просьбай перагледзець членства беларускага ўнівэрсытэту.

Эўрапейскія партнэры БДЭУ — UNESCO, «Міжнародная адукацыя», Эўрапейскі моладзевы форум і інш. — атрымалі прапанову спыніць кантакты з унівэрсытэтам. Падтрымалі студэнтку Асацыяцыя рэктараў Нямецчыны, унівэрсытэт Сарбона ў Парыжы. Пра студэнтку напісалі вядучыя газэты Эўропы.

Да рэктара Шымава зьявіўся рэктар Венскага ўнівэрсытэту Георг Вінклер з просьбай перагледзець

1350 чалавек

пацярпелі ў краіне з палітычных прычынаў за 2001—2005 гады: арыштоўваліся або былі звольненыя, адлічаныя з вучэльняў. Такія лічбы прыводзяць праваабаронцы.

рашэньне пра выключэньне Тацяны. Такая ж просьба — і ў лісьце міністра адукацыі Швэцыі Лейфа Пагрозкі.

Зразумелую салідарнасьць з выгнанай выказвае й моладзь. Нарвэскія студэнты ў першы ж дзень стварылі інтэрнэт-старонку, дзе зьбіралі подпісы ў абарону Т.Хомы. На сераду іх набралася больш за 5700 з 40 краінаў сьвету. На аналягічнай беларускай старонцы www.studenty.alternativy.net іх сабрала 720.

У Інтэрнэце зьявіўся зварот ананімнага «Студэнткага камітэту БДЭУ», які абвясціў пра пачатак бестэрміновых 30-хвілінных студэнткіх страйкаў. Сутнасьць іх у тым, каб прыходзіць штодня а 9-й да галоўнага корпусу БДЭУ на Партызанскім праспэктзе й моўкі стаяць. Сама Тацяна да абвесткі паставілася насыцрожана: «Я такой структуры ня ведаю. Да таго ж час выбраны няўдала: мой факультэт цяпер займаецца ў другую зьмену, значыць, студэнты прачынаюцца бліжэй да абеда». 28 лістапада ніякіх «страйкоўцаў» не было...

Тацяна падала скаргу ў Міністэр-

ства адукацыі на беспадстаўнае выключэньне. Станоўчы характарыстыкі для студэнткі паабячалі напісаць выкладчыкі БДЭУ.

За мяжу дзяўчына не зьбіраецца. Для Тацяны прынцыпова давучыцца менавіта на факультэце міжнародных адносін БДЭУ: «Гэта таксама прынцыпова, як тое, што я гавару паўсюдна па-беларуску».

Прапановаў пра замежнае навучаньне яна пакуль ня мае: «Але пры маіх ведах і здольнасьцях я пры неабходнасьці паступлю на агульных умовах». Тацяна бачыць перад сабою некалькі варыянтаў разьвіцьця падзеяў — ад аднаўленьня праз суд, да аднаўленьня праз год, два ці пры новым кіраўніцтве.

У аўторак Тацяна Хома сустрэлася з прадстаўнікамі менскага офісу АБСЭ. Цяпер прадстаўнікі офісу разглядаюць магчымасьць сустрэчы з рэктарам БДЭУ У.Шымавым. Тацяна і яе сябры-студэнты, натхнёныя калясальнай падтрымкай, вяртаць у перамогу справядлівасьці.

Калі вярстаўся нумар, прыйшла ведамка, што рэктар Шымаў адмовіўся адмяніць сваё рашэньне.

Аркадзь Шанскі

АНДРЭЙ ГЛАНКЕВІЧ

АДАМ ГЛЁБУС

Паўстаньне

Ніжэй магільны не апусьціш
І не прынізіш ніжэй зямлі...
Таму паўстаньне мы пачалі
З халоднай цемры, з чорных пустак,

Каб выйсьці з мораку на сьвятло,
Каб уздымацца да вольнай волі,
Каб стаць свабоднымі і ніколі
Не патрапляць у д'яблага ярмо.

11.04.2005

Падборка вершаў паэта — старонка 19.

СЬЦІСЛА

Ізноў Мірон

Трохмэтровым бел-чырвона-белым палотнішчам на мэталічнай трыццацімэтровай апоры ЛЭП напружаньнем у 35 тысяч вольт у Лёзьне легендарны Мірон адзначыў угодкі Слуцкага збройнага чыну. Да сыягу была прымацавана запіска: «Подзвіг слуцкіх паўстанцаў — гэта грозны напамін усім ворагам нашай Радзімы. Мы абавязкова прыйдзем да Беларускай Народнай Рэспублікі. Мірон».

Перавыбары ў Саюзе палякаў

Прыхільнікаў Анжалікі Борыс

выцясьняюць з кіраўніцтва Саюзу палякаў: перавыбары кіраўніцтва філіяў прайшлі ў Сапоцкіне, Наваградку, Берасьці. Падзеі вакол Саюзу адгудзілі ад яго сяброў. Афіцыйны старшыня Галоўнай рады Канстанцін Тарасэвіч прызнаў, што ў Менскай вобласьці склад СПБ зьменшыўся напалову.

Садружнасьць дэмакратычных дзяржаваў

Кіраўнік адміністрацыі грузінскага прэзыдэнта Георгі Арвэладзэ анансаваў стварэньне дэмакратычнага блёку краінаў, якія імкнуцца выйсьці з-пад

уплыву Расеі. Абвясціць блёку мяркуецца на форуме Супольнасьці дэмакратычнага выбару ў Кіеве.

120 даляраў для выезду ў Польшчу

Для паездкі ў Польшчу з 1 сьнежня неабходна мець ня менш за 100 злотых (каля 30 даляраў) на кожны дзень пражываньня й 300 злотых (каля 90 даляраў) для магчымых выдаткаў на лекаваньне. Польскія памежнікі будуць кантраляваць наяўнасьць страхоўкі альбо сродкаў на лекаваньне.

СП, АШ; Interfax

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Вялікая вечарына Караткевіча

7 сьнежня ў ДOME літаратара — вечарына «Б'ю. Ёсьць. Буду!..». Пачатак у 18.30. Уваход вольны. Падрабязней пра гэта ў афішы на старонцы 23.

АНОНС

Калядны нумар «НН»

Рыхтуецца традыцыйны Калядны нумар «НН», у які ўвойдуць «Сем апавяданьняў на сем калядных вечароў». Просім празаікаў і перакладчыкаў дасылаць свае творы.

Галоўныя памылкі апазыцыі

Калі апазыцыя хоча перамагчы, яна мусіць пераканаць грамадзянаў, што будзе кіраваць лепей за цяперашні рэжым. Замест гэтага пакуль яна старанна палюхае людзей рэвалюцыямі. Піша **Нэрыюс Прэжвячус**.

Сьвежым вокам зірнуць на рыторыку і тактыку беларускай апазыцыі: такую прапанову зрабіў палітоляг Нэрыюс Прэжвячус часопіс «ARCHE». Поўны тэкст дасьціннага артыкулу можна прачытаць у нумары часопісу, што выйдзе на наступным тыдні. Мы ж прапануем зь яго тры выцінкі, у якіх аўтар аналізуе:

— перадвыбарныя абяцаньні апазыцыі на ўзоры праграмага артыкулу Анатоля Лябедзькі;

— падрыхтоўку да выбараў, як яе апісвае Аляксандар Мілінкевіч;

— і першую буйную палітычную акцыю пакангрэсавай апазыцыі — Дня салідарнасьці 16 кастрычніка.

Фантастычныя абяцанкі

Каб перамагчы, апазыцыя мусіць пераканаць грамадзянаў, што будзе кіраваць лепей за цяперашні рэжым. Зь якой жа праграмай выступае беларуская апазыцыя? Погляды Анатоля Лябедзькі былі выкладзеныя перад Кангрэсам дэмакратычных сілаў у артыкуле «Куды ты прыйдзеш, Беларусь». Час зьяўленьня артыкулу і яго змест сьведчаць, што ён выступае перадвыбарнай праграмай прынамсі АГП. А з улікам таго, што менавіта А.Лябедзька ўзначаліў Нацыянальны выканаўчы камітэт — мазгавы цэнтар, адказны за выпрацоўку праграмы адзінага кандыдата — яны практуюцца на цэлюю апазыцыю.

Гэты тэкст поўны адмаўленьняў («не існуе забаронаў і абмежаваньняў на мастацтва і культурную спадчыну іншых краінаў»), хоць адмаўленьне адмаўленьня — тыпова абарончая тактыка. Ён пабудаваны на дыхатаміях: «выкарыстаем найлепшае на плянэце, а ня танныя сурогаты». Такія прыёмы падкрэсьліваюць супрацьпастаўленьні. Але яны маюць і пабочны эфэкт — адштурхоўваюць чытачоў, якія ня так драматычна ўспрымаюць цяперашнюю сытуацыю. У выніку яны могуць не прыняць і прапанаванага бачаньня будучыні.

Праблема Лябедзькавага сredo яшчэ і ў тым, што аўтар ужывае шмат малавядомых або абстрактных тэрмінаў, якія цяжка спалучыць з эмацыйнымі вобразамі. «Напатэханалёгія», «інавацыйная», «капіталізацыя», «іпатэчныя крэдыты» — усё гэта загадка для палітага чытача. Апагеем неэфэктыўнага дыскурсу трэба прызнаць фразу «Банкі маюць агульнапрызнанае інвэстыцыйнае рэйтынгі». «Мне цяжка рабіць абагульненьні наконт узроўню беларускай аўдыторыі, але я ўпэўнены, што гэты сказ зразумець менш як 5% літоўцаў», — піша Прэжвячус. А тыя, хто зразумее, падумаюць,

што аўтар, напэўна, меў на ўвазе рэйтынгі крэдытных.

Іншы недахоп тэксту — у навізаньні клішэ: «Міліцыянэр — памочнік і партнэр грамадзяніна». Клішэ — сродак паразумецца з незвычайна настроенай аўдыторыяй. Але ж клішэ нікога ніколі не падштурхне зьмяніць погляды.

Артыкул перапоўнены абяцаньнямі лепшага жыцця — яны сустракаюцца нават часцей, чым у прамовах прэзідэнта. Аднак А.Лябедзька спалучае свае абяцанкі зь мінулымі і сучаснымі падзеямі. Мроі ж лідэра апазыцыі падвісаюць у паветры — ён не прапісвае практычных захадаў, якія б ператваралі мрою ў рэальнасьць.

Возьмем заявы: «40% беларусаў звыкла вячэраюць у рэстаранах», «за мяжой адпачывае... 30% беларускіх сем'яў». Яны наўрад ці стасуюцца з гэзісам «рост цэнаў — ня болей за 2% у год», бо нерэальна разьлічваць на такое рэзкае павелічэньне аб'ёмаў спажываньня пры захаваньні стабільных цэнаў. Таксама няпроста спалучыць разьвіццё сацыяльных праграмаў і павышэньне пэнсіяў са зьніжэньнем падаткаў — мантрай лібэральнай апазыцыі.

У артыкуле трапляецца нямаля фантастычных заяваў, напрыклад, з галіны сельскай гаспадаркі: «Ураджай збожжавых не 25 ц/га, а 100 ц/га». За апошнія 10 гадоў такой прадукцыйнасьці не дасягала ніводная краіна ЭЗ. А Лябедзька падае гэта за рэалістычную мэту.

Усялякая мара мае сэнс у той ступені, у якой яна абаянаецца на рэчаіснасьць. Дапамагае ператварыць мрою ў рэальнасьць толькі зварот да практыкі.

Можна па-рознаму тлумачыць, чаму ў заявах лідэраў апазыцыі зьяўляюцца неабгрунтаваныя мроі і фактычныя недакладнасьці. Прычынай можа быць жаданьне павялічыць палітычную актыўнасьць выбарцаў, распаліўшы ў іх пачуцьцё нацыянальнай годнасьці. Аднак зварот да эмоцый аўдыторыі траціць эфэктыўнасьць, калі разам зь ім не прапануюцца канкрэтныя рашэньні.

Пустыя пагрозы

Гэта былі перадвыбарныя абяцаньні. А што з падрыхтоўкай да працэсу галасаваньня?

Вось чаго чакае кандыдат ад Адзіных дэмакратычных сілаў (аўтар цытуе паводле інтэрнэт-форуму з Аляксандрам Мілінкевічам 8 кастрычніка): «Рэальнага падліку галасоў ня будзе. Цэнтралізаваным абнароўе лічбы, па якіх акажацца, што выйграў Лукашэнка, прычым у першым туры». Гэтая заява ўзьнімае шматлікія пытаньні. Па-першае, як апазыцыя даведасца, што вынікі сфальшаваныя? Кандыдат на гэтае пытаньне не адказвае.

Ці магчыма папярэдзіць фальсыфікацыю? Прапанаваныя мэты нельга назваць удалымі: «Сяб-

ры камісіяў... атрымаюць папярэдзаны аб тым, што фальсыфікацыя — гэта парушэньне канстытуцыі, за якое давядзецца несці крымінальную адказнасьць». Пагрозы, не падмацаваныя рэсурсамі, — пусты гук. Гэта, напэўна, ведае і сам кандыдат. А зрабіць іх рэальнымі можа толькі народная падтрымка, прынамсі, ня меншая за тую, што маюць улады.

Акцэнт на фальсыфікацыях стварае ўражанне, што апазыцыя можа любіць афіцыйныя вынікі

Шматкратна паўтораная апазыцыяй упэўненасць у фальсыфікацыі вынікаў і зварот да публічных акцый пратэсту могуць двойчы пашкодзіць ёй.

абвясціць несправяднымі і перайсьці да масавых акцый. Іншымі словамі, мэта апазыцыі — не заваяваць галасы, а мабілізаваць актывістаў: «маем шанец прыйсьці да людзей і сказаць ім праўду, умацаваць іх дух і паменшыць страх». Аднак гэтыя мэты, дарма што ўзаемазвязаныя, усё ж істотна адрозьніваюцца. Шматкратна паўтораная апазыцыяй упэўненасць у фальсыфікацыі вынікаў і зварот да публічных акцый пратэсту могуць двойчы пашкодзіць ёй: адзавочваюцца галасаваць апанэнтны ўлады — які сэнс, калі ўсё адно сфальшуюць? — а выбарцы, якія вагаюцца, убачаць у апазыцыянерах парушальнікаў парадку.

Беларускае грамадства, як і большасць іншых, аддае перавагу эвалюцыйным зьменам, а не рэвалюцыям. Сваімі развагамі пра палітычныя перавароты апазыцыяныя лідэры палюхаюць тых, хто

яшчэ не зрабіў свайго выбару — між тым акурат іх пазыцыя адгрывае ключавую ролю ў палітычных зьменах. Але каб іх пераканаць, трэба мець што прапанаваць ім. Не рэвалюцыю ж.

Кампанія на практыцы: Дзень салідарнасьці

Дзень салідарнасьці 16 кастрычніка меў прыцягнуць увагу да праблемы «зніклых» і палітвязьняў. Людзей заклікалі пагасіць сьвятло і запаліць сьвечкі.

Беларусы тут, у пэўным сэнсе, кіруюцца прыкладам лацінаамерыканцаў. З 1977 і да падзеньня вайсковай дыктатуры ў Аргентыне ў 1983 годзе маткі «зніклых» левых актывістаў раз на тыдзень зьбіраліся насупраць прэзідэнтскага палацу і патрабавалі зьвестак пра сваіх дзіцей. Некаторыя з мацярок таксама «зніклі», але ўрад быў вымушаны абмежаваць рэпрэсіі. Кабэтак немагчыма было выдаваць за ворагаў. Дый культурная традыцыя не прымала пераследу маці. Па-трэцяе, матывы руху мелі афарбоўку гуманістычную, а не палітычную, таму жанчынам спачувала грамадства.

У чым розьніца паміж беларускім і аргентынскім выпадкам? У Беларусі колькасць «зніклых» параўнальна невялікая — між тым у Аргентыне людзі «зніклі» тысячамі. Розьніца ў маштабе рэпрэсіі ўплывае на грамадзкі давер да заяваў пра «знікненні».

Да таго ж, аргентынскія «зніклія» паходзілі зь ніжэйшага сярэдняга слою або выказвалі яго інтарэсы, тады як беларускія «зніклія» належалі да вузкай групы палітычнай і інтэлектуальнай эліты, таму шырокі люд значна менш схільны атасамяляць сябе зь імі. Урэшце, інфармацыя пра «зніклых» у Аргентыне патрабавалі амаль выключна іх блізкія сваякі. Датычна палітвязь-

няў у Беларусі і Аргентыне выяўляюцца прыкладна тыя самыя адрозьненні.

Расьсеяная атака малымі сіламі

Спраўды, каб выключыць сьвятло і запаліць сьвечку, ня трэба вялікіх фізычных высілкаў. Аднак гэтае дзеянне звязанае зь візуальнай ідэнтыфікацыяй прыхільнікаў апазыцыі. Чаго людзі ў сытуацыі аўтарытарызму звычайна ўнікаюць. Выйсьці на плошчу ў турце лягчэй, няглядзячы нават на звязаную з гэтым рызыку.

Трэба адзначыць, што варыянты паводзінаў датычна акцыі выразна асымэтрычныя (удзел — бяздзейнае), а значыць, улады апынуцца ў прывілеяваным стане: кожнае акно, дзе не гараць сьвечкі, будзе расчытацца людзьмі як знак падтрымкі ўраду.

Дзень салідарнасьці — у стратэгічным пляне памылка, бо ініцыятары не ўлічылі ні агульнага ўплыву апазыцыі, ні яе слабасці ў рэгіёнах. Акцыя нагадвае расьсеяную атаку малымі сіламі, замест таго каб сканцэнтраваць іх там, дзе можна было б дасягнуць лякальнай перамогі. Яна можа прывесці да вынікаў, супрацьлеглых чаканым, — дэманстрацыя слабы выкліча эфэкт «прычэпнага вагона»: людзі схільныя падтрымліваць той бок, які, на выгляд, у большасці, піша Прэжвячус.

З Новага году «ARCHE» будзе выходзіць штотомсяць

У часопісе — аналіз палітычных і культурных тэндэнцый, гістарычныя адкрыцьці, нон-канфармісцкая літаратура. **Падпісны індэкс часопісу «ARCHE» 00345.** Пытайцеся «ARCHE» ўсюды, дзе гучыць наша мова.

Перамога непазьбежная, але неабавязковая

Галоўныя памылкі беларускіх аналітыкаў, якія ні на кога не спадзяюцца, але пры гэтым вераць у перамены. Аналізуе **Алесь Кудрыцкі**.

Славацкі фонд «Понціс» працягвае вывучаць Беларусь. Гэтым разам спецыялісты скіравалі ўвагу на калектыўную думку беларускіх палітычных мысьляроў. Ад 3 да 17 верасья быў апытаны 31 палітоляг ды сацыёляг, як зь дзяржаўных, так і зь недзяржаўных структураў. «Понціс» паспрабаваў разгледзець беларускіх экспэртаў не паасобку пад мікраскопам, а ўсім гуртам у падзорную трубу, прычым з адваротнага боку. Гэта дазволіла скласьці абагульненую карціну ладу думак гэтай часткі нацыянальнай інтэлектуальнай эліты. Экспэртны выказалі сваё бачаньне знадворных і ўнутраных фактараў, якія ўплываюць на палітыку краіны. Вынікам стала справаздача «Патэнцыял зьменаў ці сасьлізгваньне ў канфармізм: будучыя тэндэнцыі беларускай палітыкі».

Расея перадусім

Палітолягі і сацыёлягі аднагалосна лічаць, што самы важны знадворны фактар, які вызначае беларускую палітыку, — дачыненні з Расеяй. І складаньня асабістыя дачыненні Лукашэнкі ды Пуціна гэтаму не перашкода. Але праз тое, што беларускі рэжым строга кантралюе эканоміку, супрацоўніцтва паміж дзьвюма краінамі будзе ў асноўным разьвівацца ў вайсковай сфэры. Зрэшты, гэта задавальняе Лукашэнку, які разьвівае эканамічныя сувязі ня ў цэлым з Расеяй, а зь яе рэгіёнамі, якія маюць вялікую ступень незалежнасьці ў пытаньнях замежнага гандлю. Перамога Аранжавай рэвалюцыі ва Украіне выклікала шок у расейскіх эліт і ўзьняла сярод іх папулярнасьць Лукашэнкі як «моцнага арэшка».

Расея падтрымае апазыцыю?

Пакуль сытуацыя ў Беларусі не замяняе дачыненням ЭЗ ды Расеі. Таму апошня наўрад ці будзе спрыяць скіданьню рэжыму. Але ўсё можа змяніцца, калі Расея ўвойдзе ў Сусьветную гандлёвую арганізацыю, асабліва калі вырашэньне сытуацыі ў Беларусі зробіцца адной з умоваў сяброўства Расеі ў СГА. Такага дзівоснага варыянта беларускія аналітыкі не выключваюць. Таму экспэртны лічаць, што Масква трымае ў кішэні варыянт супрацоўніцтва з апазыцыяй у 2006 г., пагатоў гэта можа адчыніць перад ёй цікавыя магчымасьці. Па-першае, супрацоўніцтва Расеі з апазыцыяй можа аслабіць супрацоўніцтва паміж ЭЗ ды ЗША ў пытаньні дэмакратызацыі Беларусі. Па-другое, Расея можа нават пасварыць міжсобку эўрапейскія краіны паводле стаўленьня да беларускага пытаньня.

Шэраг рэспандэнтаў выказалі меркаваньне, што Расея можа падтрымаць альтэрнатыўнага кандыдата, калі ён гарантуе абарону яе геапалітычных і эканамічных інтарэсаў. Разам з тым экспэртны адзначаюць, што такі кандыдат будзе мець мала шанцаў перамагчы на выбарах. Многія рэспандэнты мяркуюць, што Лукашэнка мае дастаткова моцную падтрымку ўнутры краіны, каб ня мець пільнай патрэбы ў дадатковай дапамозе з боку Расеі. Экспэртны ня вераць у

фінансаваньне апазыцыі з боку расейскіх алігархаў — на гэта трэба маўкліва санкцыя Крамля. Толькі адзін рэспандэнт выказаў думку пра тое, што ў Расеі ёсьць моцныя групы, якія маюць пэўны інтарэс у зьменах у Беларусі.

ЭЗ ня можа і ня хоча

На думку большасьці рэспандэнтаў, ЭЗ ня мае ні магчымасьці, ні жаданьня спрыяць зьменам у Беларусі. Незалежныя экспэртны назвалі эўрапейскую дапамогу неэфэктыўнай. Рэспандэнты

падтрымку 30—35% выбаршчыкаў, каб сьцьвердзіць сябе ў якасьці рэальнай сілы. У такім выпадку нават рэжыму давядзецца зь ёй лічыцца, а людзі ўбачаць рэальную альтэрнатыву. І тады ўжо можна будзе рабіць пляны на сапраўдную перамогу.

Спаўзаньне ў канфармізм

Калі апазыцыя ня здолее сьцьвердзіць сябе ў якасьці рэальнай альтэрнатывы рэжыму, дык схільнасьць беларусаў да канфармізму будзе ўзмацняцца.

ўскладаюць надзею на стварэньне ў ЭЗ «прабеларускай кааліцыі», чыё ядро могуць скласьці Польшча, Чэхія, Славацыя ды краіны Балты, да якіх пазней далучацца і некаторыя старыя сябры ЭЗ (хутчэй за ўсё — Нямеччына, Швэцыя, Данія і Брытанія).

Большасьць экспэртаў указваюць на патрэбу ў захаванні супрацоўніцтва ў рамках Адзінай эканамічнай прасторы нават пасля сыходу Лукашэнкі — шанцы на інтэграцыю ў ЭЗ у Беларусі ў наступныя 15 год мізэрныя. Гэтая думка аналітыкаў выклікае жаданьне паспрачацца, асабліва калі ўлічыць дынаміку адносінаў ЭЗ зь якойсьці Македоніяй.

Перамога безь перамогі

Надзей на Аранжавую рэвалюцыю экспэртны ня маюць. Многія зь іх указваюць на тое, што дзякуючы прапагандзе Украіна зрабілася для беларусаў хутчэй страшылкай, краінай-няўдахай. Хоць гэта, бадай, сіла ўплыву лукашэнкаўскай прапаганды на іх саміх.

Але экспэртны ня лічаць абавязковай ня толькі рэвалюцыю, але нават і перамогу на выбарах-2006. На іх думку, апазыцыі будзе дастаткова атрымаць

ва. Прыклад — дэманстрацыі пасля рэфэрэндуму 2004 г., якія былі арганізаваныя бяз значнай падтрымкі з боку лідэраў палітычных партыяў. Усё большую ролю пачынае адыгрываць і рост «інтэлектуальнай апазыцыі» ў краіне, а таксама тое, што рэжым зрабіўся аб'ектам палітычнага гумару і народнага фальклёру, што сьведчыць пра паступовую страту ім сваёй легітымнасьці ў вачах грамадства.

Аналітыкі не выключваюць нечаканага разьвіцьця падзей. Рызыку для рэжыму могуць уяўляць нечаканыя эканамічныя зьмены, напрыклад падзеньне цэнаў на нафту ці рэзкі рост курсу даляра, што не дазволіць рэжыму стрымаць свае аб'яцаньні.

Эканамічная стабільнасьць можа трапіць пад пагрозу ў выпадку ўваходжаньня Расеі ў СГА, пасля чаго Беларусі давядзецца набываць энэрганосьбіты па больш высокіх цэнах.

Апазыцыя дрэнная, але рэжым яшчэ горшы

Некаторыя экспэртны ўсё-такі лічаць зьмены магчымымі. І патэнцыйнымі саюзьнікамі ў справе вяртаньня краіны да дэмакратыі зьяўляюцца людзі з вышэйшай адукацыяй, сярэдняя класа і жыхары вялікіх гарадоў. Якія вераць у лібэральныя каштоўнасьці, але зусім не абавязкова падтрымліваюць АГП. Яны размаўляюць па-расейску, але не адмаўляюць беларускай мовы і маюць пачуцьцё нацыянальнай годнасьці. Яны гатовы падтрымаць альтэрнатыву, але ў цяперашні момант ня могуць яе ідэнтыфікаваць.

Аналітыкі мяркуюць, што апазыцыя мусіць знайсці такі падыход, пры якім гэтай групе давядзецца падтрымаць апазыцыю хаця б як найменшае зло.

Вузкаглядства

Аўтары справаздачы адзначаюць вузкасьць ды павярхоўнасьць поглядаў беларускіх аналітыкаў што да будучага месца краіны ў Эўропе. Уваходжаньне ў Эўразьвяз разглядаецца як адзіная стратэгічная мэта. Зусім мала ўвагі надаецца аналізу дачыненняў у рамках краін ГУУ-АМ ці пэрспэктывам супрацоўніцтва Беларусі з Балтыяй. Аналітыкі мала цікавяцца праблемамі энэргетычнай бясьпекі краіны.

«Понціс» не бяз подзіву адзначае, што аналітыкі фактычна не разглядаюць ЭЗ як патэнцыйнага партнёра Беларусі, тым больш як інструмэнт яе дэмакратызацыі, і гэтак шмат рэфлексуюць аб расейскім фактары. Яны амаль махнулі на ЭЗ рукой у пляне падтрымкі зьменаў у краіне. Між тым Эўропа толькі пачынае дзейнічаць на беларускім кірунку.

Памылка экспэртаў

Самае галоўнае, што паказала апытаньне — нашы аналітыкі могуць памыляцца. За паўмесяца да выбараў адзінага кандыдата ад апазыцыі рэспандэнты выказвалі зьбольшага пэсымістычныя меркаваньні. Яны ня верылі, што адзіны кандыдат будзе вылучаны. Але, насуперак меркаваньню абсалютнай большасьці экспэртаў, Кангрэс прайшоў безь эксцэсаў. Відаць, нават выдатныя беларускія палітолягі ня рэдка схільныя думаць «пад уплывам БТ», што замянае ім бачыць ясную пэрспэктыву.

Паступовае падзеньне рэжыму

Многія аналітыкі адзначаюць, што ў грамадстве ўсё-такі існуе патэнцыял для зьменаў. І здзейсьніць іх дапамогуць новыя мэханізмы мабілізацыі грамадзт-

Закон Сухарэнкі: якім будзе адказ

Юрыст Юры Чавусаў: Пры першай жа крымінальнай справе па гэтых артыкулах — крымінальныя справы супраць падазронах асобаў у эўрапейскіх судах. Толькі гэтак можна стрымаць ператварэнне Беларусі ў таталітарную дзяржаву.

Папраўкі ў Крымінальны й Крымінальна-працэсуальны кодэкс, прынятыя 25 лістапада ў першым чытанні на пасяджэнні палаты прадстаўнікоў, уводзяць крымінальную адказнасць за «дыскрэдытацыю Рэспублікі Беларусі» і «заклікі да дзеянняў на шкоду Беларусі». Гэтак у савецкі час іншадумцаў каралі за «антысавецкую агітацыю». Юрысты і праваабаронцы бачаць у сьпешна прынятым акце спробу запалохаць грамадства.

Законапраект прыйшоў на разгляд ад Лукашэнкі 23 лістапада з пазнакай «тэрміновы», а ўжо 25 лістапада яго рэкламаваў дэпутатам кіраўнік КДБ Сьцяпан Сухарэнка. «Уражае цыннізм, зь якім усё гэта робіцца: улада нават не спрабуе хаваць, што ўсё адбываецца ў сувязі з будучымі прэзыдэнцкімі выбарамі», — кажа праваабаронца зь Беларускага Хэльсынскага камітэту Алег Гулак.

Што дадалося? Артыкул 193-1 «Незаконная арганізацыя дзейнасьці грамадзкага аб'яднання, фонду альбо ўдзел у іх дзейнасьці»: за ўдзел у ліквідаваных ці прыпыненых арганізацыях пагражае штраф, альбо арышт да 6 месяцаў, альбо пазбаўленьне волі да 2 гадоў. Той, хто выйдзе з такой арганізацыі й данясе на яе «органам», вызваляецца ад адказнасьці.

Юрыст Валянцін Стэфановіч ліквідаваны «Праваабарончы

цэнтар «Вясна») кажа, што ад гэтага артыкулу пацярпіць актыўная моладзь — найперш сябры незарэгістраваных «Маладога фронту» й «Зубра». Ёсьць пагроза і праваабаронцам ды іншым прадстаўнікам ліквідаваных арганізацый: яны пазбаўляюцца ідэнтыфікацыі й могуць дзейнічаць толькі як фізычныя асобы.

Юрыст Юры Чавусаў займаецца абаронай незарэгістраваных грамадзкіх арганізацый: «Мы цяпер робім усё, каб распачаць працэс масавай рэгістрацыі беларускіх арганізацый за мяжой. Гэта не вырашае праблемы цалкам, але дазваляе прынамсі ідэнтыфікаваць сябе зь легальнай арганізацыяй. Калі нехта кажа, што ён сябра Беларускага Шуманаўскага таварыства, зарэгістраванага ў Польшчы, то ніхто ня можа прымусяць яго адмовіцца ад гэтага: статут арганізацыі ў Польшчы дазваляе прымаць беларускіх грамадзян. І павінна быць рэакцыя міжнароднай супольнасьці, бо гэта — стварэнне таталітарнай дзяржавы з палітычнымі артыкуламі ў Крымінальным кодэксе. Адказ мусяць быць адэкватным: пры першай жа крымінальнай справе па гэтых артыкулах — крымінальныя справы супраць падазронах асобаў у эўрапейскіх судах. Прыцягненьня да адказнасьці ад імя незарэгістраваных арганізацый не было нават у Са-

Новым законам Сьцяпан Сухарэнка зарабіў на новую ўзнагароду.

вецкім Саюзе — была «антысавецкая агітацыя». Але дзейнічалі неформальныя згуртаваньні, аб'яднаньні накшталт «Талакі». Апошні раз на тэрыторыі Беларусі крымінальны перасьлед за незарэгістраваную грамадскую ініцыятыву быў у 1930-я гады на тэрыторыі Польшчы — за дзейнасьць ад імя Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі».

У арт.293 арышт да 6 месяцаў альбо пазбаўленьне волі да 2 гадоў прадугледжваецца за «навучаньне ці іншую падрыхтоўку асоб для ўдзелу ў масавых беспарадках альбо фінансаваньне такіх дзеяньняў».

Арышт да 6 месяцаў або пазбаўленьне волі да 2 гадоў замацаванае і ў арт.342 за «навучаньне ці іншую падрыхтоўку асоб для ўдзелу ў групух дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадзянскі парадок, а таксама фінансаваньне ці іншае матэрыяльнае забесьпячэньне такой дзейнасьці». У ін-

тэрвію агенцтву Reuters кіраўнік КДБ назваў міжнародных фундатараў такой дзейнасьці: «Гэта амэрыканскія Нацыянальны фонд у падтрымку дэмакратыі, Міжнародны рэспубліканскі інстытут, разьмешчаны ў Польшчы Ўсходне-неўрапейскі дэмакратычны цэнтар, фонд імя Сьцяпана Батуры, польска-амэрыканскі Інстытут дэмакратыі ва Ўсходняй Эўропе».

Чавусаў кажа, што першых крымінальных спраў варта чакаць менавіта па гэтых артыкулах: «Цяпер уся адукацыйная дзейнасьць, у тым ліку і навучаньне назіральнікаў за выбарамі, будзе жорстка спыняцца. Калі мы сёньня навучаем назіральнікаў у зарэгістраваным офісе партыйнай арганізацыі — гэта законная дзейнасьць. Уладам даводзіцца шукаць нейкія прычыны: пажарнікаў выклікаць і г.д. Цяпер гэта будзе крымінальны артыкул! Да таго ж, у Законе пра экстрэмізм даецца вельмі шырокае тлумачэньне экстрэмісцкай дзейнасьці. Цяпер у палаче прадстаўнікоў ляжыць дакумэнт, які прадугледжвае да 25 гадоў пазбаўленьня волі за такую дзейнасьць».

Заклікі да замежных дзяржаў, замежнай ці міжнароднай арганізацыі «здзейсьніць дзеяньні на шкоду вонкавай бясьпецы Беларусі, яе суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасьці, а таксама распаўсюджваньне матэрыялаў, якія зьмяшчаюць такія заклікі», пацягнуць за сабой арышт ад 6 месяцаў да 3 гадоў. Распаўсюджваньне такіх заклікаў праз СМІ павялічвае кару — пазбаўленьне волі ад 2 да 5 гадоў.

«Ноў-хаў беларускага рэжыму» назваў А.Гулак новы артыкул Крымінальнага кодэксу — «Дыскрэдытацыя Рэспублікі Беларусі». Арыштам да 6 месяцаў альбо пазбаўленьнем волі да 2 гадоў будзе карацца «перадача замежнай дзяржаве, замежнай ці міжнароднай арганізацыі заведама хлусьлівых зьвестак пра палітычнае, эканамічнае, сацыяльнае, ваеннае ці міжнароднае становішча Рэспублікі Беларусі, прававое становішча грамадзян Рэспублікі Беларусі ці яе органаў улады».

На думку А.Гулака, гэты артыкул накіраваны найперш супраць праваабаронцаў: «Значыць, цяпер мы ня зможам падаваць у міжнародныя арганізацыі нашы даклады, калі будуць фальсыфікацыі на выбарах, бо гэта будзе называць хлусьлівымі зьвесткамі». Яго падтрымлівае Валянцін Стэфановіч: «Улады не прызнаюць фактаў катаваньняў, фактаў перасьледу ў Беларусі — значыць, іх нельга будзе перадаваць у камісію ААН, у ЦПАРЭ, у «Міжнародную амністыю». Пад гэты артыкул можа трапіць лобны палітык, які заявіць, што падчас выбараў былі парушэньні». Па гэтым артыкуле могуць праходзіць нават звычайныя грамадзяне Беларусі, якія дадуць інтэрвію ці камэнтар замежным мас-мэдыям.

Ю.Чавусаў, аднак, звяртае ўвагу на тое, што згодна зь сёньняшнім заканадаўствам усе правапарушэньні, учыненыя па-за межамі Беларусі, перасьледуюцца нашымі праваахоўнымі органамі толькі ў тым разе, калі ўчынак лічыцца злачынствам і ў той краіне, дзе ён здзейсьнены: «Выказваньні, зробленыя па-за межамі Беларусі, ня ёсьць падставай для крымінальнага перасьледу. Прынамсі, паводле цяперашняга заканадаўства. Іншая рэч, што могуць быць унесены зьмены ў Крымінальна-працэсуальны кодэкс».

Акрамя пералічаных новаўвядзеньняў, цяпер прадугледжваецца затрыманьне тэрмінам да 10 дзён асоб, якіх падазраюць у тэарызьме ці здзяйсненьні асабліва злосьнага хуліганства.

«Рэжым здымае маску. Больш няма прыцягненьня па эканамічных пытаннях, іншых правапарушэньняў ня трэба шукаць — ёсьць чыста палітычныя артыкулы! Першая мэта — запалохаць, другая — спыніць дзейнасьць праваабарончых арганізацый, трэцяя — далейшая інфармацыйная ізаляцыя беларускага грамадства», — перасьцерагае Ю.Чавусаў.

Разгляд законапраекту ў другім чытанні назначаны на 1—2 сьнежня.

Аркадзь Шанскі

Плянамерны вандалізм у Курапатах

Сцэну вандалізму ў Курапатах убачылі 29 лістапада скульптар Аляксей Шатэрнік і гісторык, дасьледчык сталінскіх рэпрэсій Ігар Кузьняцоў. «Лавачка Клінтана» перакуленая, некалькі крыжоў паламаня й паваленыя, вянкы сарваныя. «Шыльда, якую вешалі сёлета на Дзяды, 29 кастрычніка, некуды зьнікла!» — А.Шатэрнік ня можа схаваць свайго хваляваньня. Скульптар разам з гісторыкам зьвярнуліся ў міліцыю, але там паразуменьня не знайшлі: «А што мы можам зрабіць? Там жа няма адказнага». У Курапатах нэкропалі ляжаць дзясяткі тысячаў расстрэляных у савецкі час людзей.

Паразытызм па-магілёўску

Абвесткі з агромністай лічбай 26 у чорным коле з'явіліся ў Магілёве пры канцы тыдня.

Неабазнанаму люду здалёк здаецца намёк на новы варыянт Дня салідарнасці, што цяпер адзначаецца ў памяць зніклых вядомых людзей Беларусі. Месца таму горад трывожна гудзеў: што такое «шаснаццаць»? Практычна кожная вуліца была размаляваная гэтай лічбай. 16 не замазвалі, не здыралі, да сёння лічба застаецца на дамах.

26 паявілася як працяг таемнай магіі лічбаў — такі самы дызайн, толькі дадалося трохі тэксту. Людзі, якія выкарыстоўвалі брэнд-лічбу апазыцыйнай акцыі, яўна абаніраліся на той розгалас, які мела акцыя салідарнасці. Тэкст на аб'яве пачынаецца са слоў пра Дзень салідарнасці, толькі зніклія ахвяры заменены на забітых і рэпрэсаваных, да якіх дадаюцца «співышныя,

сторчавшыя» кіслотнікі. Аказваецца, што рэкламуецца канцэрт электроннай музыкі, на які запрашаецца паспаліты люд. Яго праводзіць мясцовы клуб «Мэтро» — сэгмент буйной камэрцыйнай структуры, што аб'ядноўвае два начныя клубы, некалькі крамаў і рэкламную газету.

Фанабэрыя і беспрыныповасць — у нейкім сэнсе адметныя рысы той рэкламнай палітыкі, якую праводзіць гэтая міні-імперыя. Начны клуб «Мэтро» месціцца ў адным з будынкаў на старажытнай вуліцы Малой Садовай — цяпер Ленінская — у доме, які вылучае скульптурная кампазіцыя з двух атлянтаў, што падпіраюць балькон. Не зважаючы на гарадзкое начальства, побач з атлянтамі клуб змантажаваў мэталічныя каркасы двух агромністых фантастычных насякомых, якія падпіраюць шыльду на ўваходзе.

Аляксей Бацокоў,
Магілёў

ТЭНДЭНЦЫ

Бяскрыўдныя фантазіі пра лепшае жыццё

СЯМЁН ПЕЧАНКО

Беларусы ў празе да халявы ня лепшыя і ня горшыя за астатніх. Пра гэта сьведчыць лятарэйны бум, што ахаліў нашых грамадзян. «Ваша лято», «Супэрлято», «Спортлято» рэкламуюцца ў СМІ, адмысловыя квіткі можна набыць дзе заўгодна: у шапіках, на пошце, у людзей у спэцвопратцы. Аб'яцаныя нечуваныя, па нашых мерках, выйгрышы выклікаюць і недавер, і жаданьне імгненна абагаціцца. У заможных краінах лятарэйі цікавяцца найперш ніжэйшымі слаі грамадства, багатыя лішні раз падумаюць, ці рызыкаваць нават адным эўра, маючы шанц 1:1000. У нас за ўдачай ганяюцца і аспіранты, і міліцыянты. Ажыятаж вакол лятарэй і іх колькасць правакуюць пытанні: хто за ўсім стаіць, куды ідуць атрыманыя ад продажу сродкі і, самае галоўнае: ці варта гуляць зь дзяржавай у азартныя гульні?

Арганізацыя лятарэй — грашоварэчавых, імгненных, лічбавых — займаецца РУП «Беларускія лятэрэі», заснаванае прэзыдэнцім дэкрэтам Неб, што мае ў кожнай вобласці даччыную філію. Калі тыражны лятэрэі яшчэ даюць надзею раптам разбагацець, то імгненная ўдача насцярожвае. Такі квіток мае сэрыйны нумар і два замаляваныя фарбай сэктары: адзін — з імаверным выйгрышам, а часцей паведамленьнем «Паспрабуй яшчэ», другі сьціраецца ў прысутнасці спецыяльнай камісіі. І тут узнікае пытаньне: што зрабілі ў першую чаргу — нанеслі на ваш білет, зь якога вы спадзяваліся атрымаць 5 млн, фарбу ці выбілі сэрыйны нумар?

Прызавы фонд лятарэй — 45—50%. Адны зь іх прыносяць дзяржаве 20 млн рублёў («На скрыжаваньнях Эўропы»), другія («Ваша лято») — 250 млн у адным розыгрышы. Паводле словаў арганізатараў, прыбыткі накіроўваюцца на фінансаваньне фізкультуры і спорту, ліквідацыю вынікаў стыхійных бедзтваў, аказаньне дапамогі малазасьпячаным грамадзянам, ахову навакольнага асяродзьдзя, помнікаў гісторыі, а таксама *іншыя мэты, якія вызначаюцца дэкрэтам і ўказами прэзыдэнта*. Асабліва сьць нацыянальнай лятарэйі, акрамя памераў прызоў, у тым, што яна робіцца адной з крыніц папаўненьня бюджэту, які нельга пракантраляваць. А недавер падаграваецца масавымі выпадкамі добраахвотна-прымусовага распаўсюджваньня лятарэйных білетаў на прадпрыемствах. Дзяржава, у асобе арганізатараў лятарэйі, і не хавае сваіх мэтаў і стаўленьня да сваіх грамадзянаў: «Несумненна адно: лятарэя — гэта магчымасьць хоць на імгненне вызваліцца ад штодзённых турбот, падаўшыся цалкам бяскрыўдным марам пра лепшае жыццё, а шмат для каго гэтыя мары ператвараюцца ў рэальнасьць...»
Удачы!

Смачная наліванка ў Дышлядах! «Наліванкаю» на Койданаўшчыне завуць кілбасу-крывянку.

СЬЦІСЛА

Займеў горад галерэю мастацтваў

Мастакі марылі пра яе не адзін год. Нарэшце аблвыканкам даў дазвол на пераабсталяваньне пад галерэю мастацтваў будынку былога дзіцячага садка, што паблізу Дому саветаў. У найбліжэйшы час гэтая экспазыцыя будзе дапоўнена творамі Ўладзімера Басалыгі, Уладзімера Садзіна ды У Хадаровіча.

Міхась Тычына, Слуцк

Шчодрыя італьянцы

З усіх гарадоў-пабрацімаў найбольшую карысьць Ворша мае ад італьянскага гораду Бандэна. Хоць насельніцтва там у восем разоў меншае, чым у горадзе на Дняпры, у Італіі

адпачылі сотні дзяцей-сірот з Аршанскай ды Андрэеўшчынскай школі-інтэрнатаў. 12 дзетак займелі там другіх бацькоў. Італьянцы, якія апыкуюцца аршанскімі дзецьмі, працягваюць сачыць за іхнім лёсам і пасья паўналецця. Так, адзін бандэнавец купіў дзяўчыне, якая ня раз адпачывала ў ягонай сям'і, кватэру на 18-годзьдзе. Дзяржава на падобныя падарункі гаротнікам, на жаль, ня здатная.

Казпадобныя каровы

Відаць, кіраўнікі аршанскіх сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, у адрозьненьне ад калег з суседняга Шклоўскага раёну, прыпіскамі не займаюцца. Пра

што сьведчаць даныя аб мізэрных надоях малака, якія друкуюцца ў мясцовай газэце. Нешматлікімі гаспадаркамі, дзе надойваюць ад каровы звыш 10 літраў малака, зьяўляюцца Аршанская птушкафабрыка ды прадпрыемства «Штоці» (былы калгас імя Чапаева, узяты на 50 гадоў у арэнду нямецкай фірмай). А ў гаспадарцы «Смаляны» ад каровы атрымалі ўсяго 2,5 літра малака. А традыцыйная зімовая бяскорміца яшчэ наперадзе.

Яўген Жарнасек, Ворша

Выстава Кастуся Харашэвіча ў Вялейцы

24 лістапада у Вялейскім краязнаўчым музэі адкрылася выстава работ найстарэйшага мастака суполкі «Пагоня»

Кастуся Харашэвіча. Вылучаюцца партрэты славутых сьмяю Бацькаўшчыны. Гэта найперш калектыўны партрэт «грамадоўцаў» на чале з Тарашкевічам, партрэт дырэктара маладачанскае гандлёвае школы (дзе падчас Другой сусьветнай вучыўся сам Харашэвіч) Барыса Кіта, партрэты сяброў і папелнікаў аўтара — гісторыка Міколы Ермаловіча і краязнаўца Генадзя Кахановскага. На выставе былі прадстаўлены і пейзажы, выкананыя ў пазнавальнай калярыстычнай манеры майстара, якую мастак Мікола Аўчыньнікаў параўнаў з гучаньнем аргана.

Выстава будзе працаваць увесь сьнежань.

Сяргей Макарэвіч, Вялейка

«Аляксандра і Канстанцін» у новым абліччы

Па «Эўрабачаньні» «Аляксандра і Канстанцін» ператрывалі кпіны і пачалі ўсё з нуля. У новым альбоме яны зьяўляюцца ў новым абліччы. Піша **Сяргей Будкін**.

Я размаўляю з Аляксандрай і Канстанцінам у менскай кавярні. Яны заўсёды адкрытыя ў размове, але папрасілі абмінуць палітыку і «Эўрабачаньне». Тым ня менш, абмяркоўваючы новы дыск і беларускі шоў-бізнэс, мы ўсё роўна няўхільна натываемся на «забароненую» тэму.

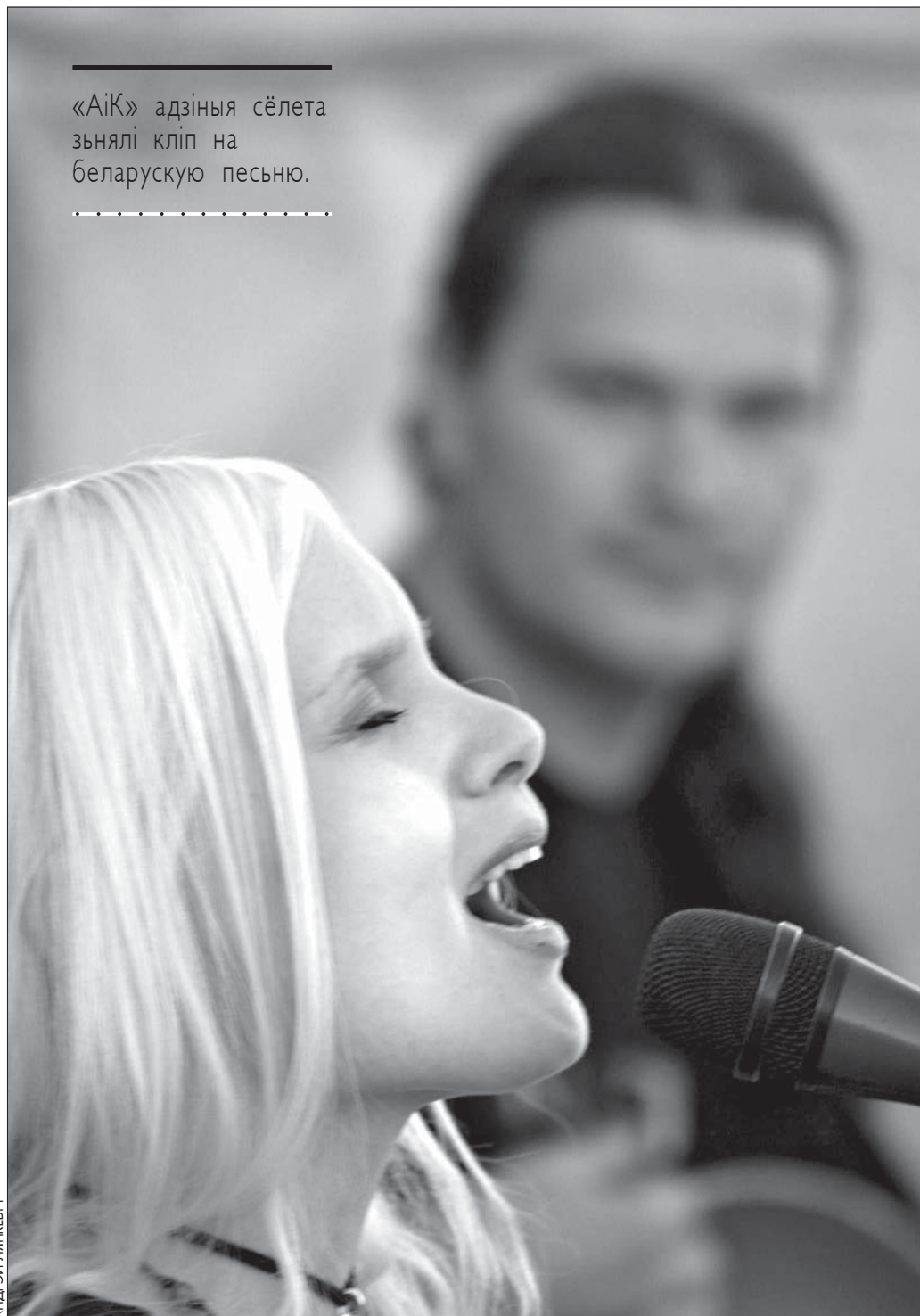
Гісторыя дуэту падзяляецца на два пэрыяды — да Стамбулу і пасля. «Нам давалося расплачвацца за чужы прафэсіяналізм, але нас гэта добра загартавала», — кажуць яны. У час падрыховкі да фэстывалу «АiК» трапілі ў аўтааварыю. Прэса тады паведаміла, што яны не пацярпелі, аднак у Косьці быў пералом трох касцей, у Сашы — пашкодзаны твар. Празь дзень яны ўжо стаялі на здымачнай пляцоўцы. «Я пабываў у скуру ўлюбёнага пэрсанажа — Айвэнга», — згадвае Канстанцін.

З таго часу, як гледачы БТ прагаласавалі за «АiК» на адборы на «Эўрабачаньне-2004», музыкам прыйшлося прывучацца да новага для сябе статусу. Замест начных бараў Барысава і Менску іх запрашалі выступаць на VIP-вечарыны (адыгралі на вясельлі Макса Мірнага) і буйныя канцэрты (сумесна з Русланай яны гралі ў Львове перад саракатысячнай аўдыторыяй). Але пасля проігрышу пачалося й цікаваньне — па сёньня раз-пораз у прэсе кідаюць крытычныя стрэлы.

Каб даказаць самім сабе і слухачам, чаго яны вартыя, «АiК» зачыніліся ў студыі. Балазе, Міхаіл Фінберг, можа, наймацней падтрымаў дуэт пасля «Эўрабачаньня». Праца ў нацыянальным аркестры не абмяжоўвала творчай свабоды. Альбом, які мае працоўную назву «Па-за аблокамі», — плён году пошукаў.

Паводле прызнаньня «АiК», яны пайшлі на зьмяненне стылю дзеля пашырэння аўдыторыі: ад інтымных камэрных твораў сягнулі ў этна-ф'южн — больш танцавальны кірунак. «Ня хочам быць шырокавядомымі ў вузкіх колах». Сама душа прасіла ўскладненні аранжыровак, больш яркай палітры.

Акрамя беларуска- і ангельскамоўных песень, у альбоме ёсць і песня па-літоўску — «Антылёпа», зь якой дуэт стаў ляўрэатам на фэстывалі «Palangos gaida 2005». Але база — беларуская этніка — засталася. «Нават у ангельскамоўных песнях мы захоўваем беларускі пачатак. У проігрышы «Stairs of Separation» чуваць мэлёдыя «Лявоніхі», а ў «Money & The Mountains» гучыць акарына — падарунак нашай магілёўскай прыхільніцы». Той факт, што «АiК» адзіныя сёлета зьнялі кліп на беларускую песню, гаворыць сам за сябе.

«АiК» адзіныя сёлета зьнялі кліп на беларускую песню.

Аляксандра і Канстанцін пляюць разам ад 1998. Датуль Канстанцін іграў у гурце «Sam Grey», а Аляксандра скончыла музычную школу па клясе фартэпіяна. Яна пераможца конкурсу «Зорная ростань». Выданьне альбому «За ліхімі за марозамі» падтрымаў БелАЗ. У аркестры Фінберга ад 2002. Рэліз альбому «Па-за аблокамі» запланаваны на студзень.

Аляксандра і Канстанцін пляюць разам ад 1998. Датуль Канстанцін іграў у гурце «Sam Grey», а Аляксандра скончыла музычную школу па клясе фартэпіяна. Яна пераможца конкурсу «Зорная ростань». Выданьне альбому «За ліхімі за марозамі» падтрымаў БелАЗ. У аркестры Фінберга ад 2002. Рэліз альбому «Па-за аблокамі» запланаваны на студзень.

СЬНЕЖАНЬ

1 — 50 гадоў з дня нараджэння Ўладзімера Ванцэвіча (1955), навукоўца ў галіне машынабудавання, сябра Нью-ёрскай акадэміі навук.

7 — 50 гадоў з дня нараджэння вяслярна Віктара Вараб'ёва (1955), заслужанага майстра спорту.

10 — Міжнародны дзень правоў чалавека.

10 — 75 гадоў з дня нараджэння паэта Міколы Арочкі (1930).

11 — у 1955 у Лёндане адкрыты помнік на магіле ўдзельніка Слуцкага паўстання Лявона Рыдлеўскага.

14 — 100 гадоў з дня нараджэння міколяга й фітапатоляга, акадэміка АН БССР Мікалая Дарожкіна (1905—1993), ляўрэата Дзяржпрэміі СССР за селекцыю сартоў бульбы.

16 — 100 гадоў з дня нараджэння опернага сьпевака (барытон) Мікалая Сярдобава (1905—1990), народнага артыста Беларусі. Сярод яго арыя была партыя Кастуся Каліноўскага ў аднайменнай оперы Д.Лукаса.

17 — 375 гадоў з дня сьмерці пісьменьніка і рэлігійнага дзеяча Мялета Смятрыцкага.

17 — 100 гадоў з дня нараджэння кінарэжысэра й сцэнарыста, народнага артыста СССР Іосіфа Хейфіца (1905—1995), ураджэнца Менску. Хейфіц — аўтар культурных савецкіх фільмаў «Дэпутат Балтыкі», «Чалец ураду».

25 сьнежня — Божае Нараджэнне ў каталікоў.

26 — 75 гадоў з дня нараджэння мастака Генадзя Івакіна (1930), які рабіў інтэр'еры музэю Коласа ў Менску.

30 — 125 гадоў з дня нараджэння сьпевака й пэдагога Антона Баначыча (1880—1933), арганізатара опернай клясы ў Белмузтэхнікуме, Белкансэрваторыі. Сярод ягоных вучняў — Ларыса Аляксандраўская і Соф'я Друкер.

Пасьлядоўнік Сокалава-Воюша

На фэсьце «Бардаўская восень» у Бельску-Падляскім ураджэнец Вялейкі **Зьміцер Казлоўскі** трапіў на вочы да прадусэра Ігара Зныка. Цяпер 20-гадовы бард рыхтуецца да напружанай працы.

— **Зьміцер, якія ўражаньні ад фэсту?**

— Фэстываль насамрэч аказаўся невялічкім. У Беларусі ладзяцца больш маштабныя фэсты. Але мерапрыемства кляснае тым, што яно арыентавана на беларускамоўную сьпеўную культуру, прычым

маладую. Толькі адзін удзельнік, Уладзімер Цанунін зь Вялейкі, прадстаўляў старэйшае пакаленьне.

— **Чаму сёлета на «Восені» ня быў абвешчаны галоўны ляўрэат фэсту?**

— Гэта пытаньне да журы. Можа, сапраўды гэта сьвед-

чыць пра ніжэйшы ўзровень у параўнаньні зь мінулым годам.

— **Табе была зроблена прапанова аб супрацоўніцтве з боку прадусэра Ігара Зныка.**

— У найбліжэйшы час мяркуецца зрабіць запіс. Яшчэ ня ведаю, наколькі можна гаварыць пра альбом, але гэта будзе працоўны запіс. Таксама гаворка ідзе пра тое, каб узімку паканцэртаваць у Польшчы.

— **Пра што твае песні?**

— Песні дзеляцца на дзьве часткі. Першыя — пра сытуа-

цыю ў Беларусі, аб свабодзе, вольным жыцьці. Іншыя песні — роздум над сваім існаваньнем, над сэнсам жыцьця.

— **Хто з бардаў паўплываў на тваю творчасць?**

— Найбольшы ўплыў Андруся Мельнікава — найбольш ягоных сьпеваў чуў ужывую і часта сустракаўся зь ім. Таксама я сябе часам успрымаю пасьлядоўнікам Сержука Сокалава-Воюша.

Гутарыў Сяргук Макаравіч

Немалая роля ў посьпеху нашага сьветлага беларускага «заўтра» належыць тым, хто застаецца «за кадрам». Яны ня пішуць кніг, не займаюцца самі палітыкай. Але робяць для Беларусі ня менш вялікія справы. Урадзэнец Полацку Андрэй Макагон называе сябе эканамічным эмігрантам. У першай палове 1990-х ён скончыў эканамічны факультэт МДУ. Збудаваўшы банкаўскую кар'еру ў Маскве і прыняўшы расейскае грамадзянства, Андрэй застаўся беларусам. Летась ён стаў адным з ініцыятараў конкурсу на гістарычны раман. Зь ім гутарыць Зьміцер Бартосік.

«Ненадзейны» і «Пагоня»

Зьміцер Бартосік: Андрэй, ці часта Вас мучыць настальгія на Беларусі?

Андрэй Макагон: У Маскве жыве багата беларусаў. У нас ёсць грамада — Беларускае таварыства імя Скарыны. Мы ладзім розныя мерапрыемствы. Адзначаем штогод Купальне і Каляды, раз на два ці тры месяцы сустракаемся з нагоды якой-небудзь падзеі. Прыходзіць чалавек трыццаць, запрашаем цікавых людзей з Беларусі. Да нас прыяжджалі Ўладзімер Арлоў, Станіслаў Багданкевіч, Генадзь Сагановіч,

Жукі ў беларускім пасольстве

ЗБ: А ці былі цікавыя выпадкі, дзе прыходзілася даказваць, што Вы ня дужа расеец?

АМ: Самыя цікавыя выпадкі на беларускую тэматыку, як ні дзіўна, адбываюцца ў амбасадзе. Чатыры гады таму мяне запрасілі на сьвята — Дзень Рэспублікі. Мне захацелася знайсці аднаго знаёмага, іхняга супрацоўніка. Я падыхоў да супрацоўнікаў пасольства, спытаў па-беларуску, як мне знайсці гэтага чалавека. Карціна наступная: стаіць жанчына сярэдніх гадоў,

Банкір

З нацыянальным сьцягам

Віктар Шалкевіч, Лявон Баршчэўскі, Генадзь Бураўкін. На ўгодкі Аршанскае бітвы запрасілі Захара Шыбеку. Беларуска амбасада пастаянна ўстаўляе «палкі ў колы». Мерапрыемствы мы праводзім ў бібліятэцы імя Някрасава, дзе арандуем залю. Вось на 25 Сакавіка ў 2003 г. запрашалі гурт «Стары Ольса», дамовіліся зь бібліятэкай. Але ў апошні момант націснулі з амбасады — нам адмовілі. Давялося шукаць запасны варыянт. На канцэрт прыйшло 300 чалавек, што для нас было нечаканасьцю.

ЗБ: А што такое «Беларуская аўтаномія»?

АМ: Калі пайшла хваля аб'яднання з Расеяй, было створана багата беларускіх суполак, у якія звычайна ўваходзілі чыноўнікі, што мелі сувязь зь Беларуссю. Так яны стварылі рэгіянальныя афіцыйныя ўстановы, каб потым зарэгістраваць Агульнарасейскую беларускую аўтаномію ці Фэдэрацыю беларускіх аўтаномій (Фэдэрацыя нацыянальна-культурных аўтаномій «Беларусы Расеі». — «НН»). Увайшлі туды афіцыйныя беларусы, якіх падтрымлівае амбасада. Ня ведаю, каб яны нешта рабілі. Ходзяць на Дзень Рэспублікі — і ўсё.

ЗБ: Жыцьця ў іх няма?

АМ: Я пра іх жыцьцё ня ведаю. Мы ж ладзім усялякія пікеты. Падчас леташняга рэфэрэндуму зладзілі пікет насупраць амбасады. Прыйшло шмат моладзі. Калі я яшчэ вучыўся, у нас была студэнцкая арганізацыя «Пагоня». Гэта былі студэнты зь Беларусі, што вучыліся ў МДУ, — юрысты, гісторыкі, эканамісты, сацыёлягі, з Інстытуту імя Баўмана прыяжджалі, цяпер студэнтаў зь Беларусі ня так шмат. Большасць зь іх далучаюцца да нашай грамады. У Маскве існуе першынство па футболе сярод нацыянальных дыяспар. Там 24 каманды. Не было толькі беларусаў. Але цяпер мы ствараем каманду і ўжо ў зімовы кубак будзем гуляць.

вочы робяцца вялікімі, разяўляецца рот, дзесяцісекунднае здранцьвэнне. А потым яна гаворыць: «I'm sorry. Just a moment». І зьбягае.

ЗБ: А што за людзі ў Маскве прадстаўляюць сёньняшняю Беларусю?

АМ: Мяне неяк запрасілі на сустрэчу зь беларускімі навукоўцамі ў амбасадзе. Я там такога наслухаўся... Іх супрацоўнік пачаў несці лухту наконт таго, што мы — беларусы — разам з Расеяй змагаемся супраць сусьветнай сэміцкай змовы. Мы табе, маўляў, скажам сакрэтную інфармацыю. І на поўным сур'ёзе расказалі, што нядаўна на беларуска-ўкраінскай мяжы быў затрыманьне грамадзянін Ізраілю, які прыляцеў з Хайфы ў Сімфэропаль. І што ў яго быў з сабой вельмі вялікі чамадан. Ён арандаваў машыну, на якой прыехаў у Беларусь. На маё пытаньне, што у гэтым крымінальнага, яны адказалі, што ў гэтым чамадане было два мільёны цяжарных матак каларадзкага жука. Ён палову з гэтага чамадана расплыў па ўсёй Украіне, астатняе было падрыхтавана для нашай мірнай рэспублікі.

Таварышы нэрвуюцца

ЗБ: Але няўжо няма болей месца, акрамя амбасады, дзе можна правіць сваю беларускасьць?

АМ: Часта адбываюцца спартовыя спаборніцтвы з удзелам беларусаў. Мы пастаянна ў студзені ходзім на Кубак садружнасьці па футболе. Раней ніколі на нашыя сьцягі ніхто не рэагаваў — нармальны сьцяг і ўсё. А сёлета першы матч менскае «Дынама» гуляла з казахамі і якраз на гэты матч прышла афіцыйнае адкрыццё. Былі людзі з амбасады, віцэ-мэр Масквы ды Мішэль Пляціні. Пачалася гульня, я на бальконе — у манэжы «Дынама» не было трыбуны — дастаў сьцяг. Сьцяг быў даволі вялікі, а калі я яго апусьціў уніз, ужо потым зразумеў, што на бальконе больш не было ніводнага сьцяга, ніводнага транспаранта. Праходзіць хвілін пяць, прыбягае нейкі

мужык у цывільным і патрабуе, каб я прыбраў сьцяг. Як высветлілася — дырэктар футбольнага клубу «Дынама» (блізкі да ўладаў бізнэсовец Юры Чыж. — «НН»). Я спытаў, хто ён тут у Маскве, каб замінаць глядзець матч. Ён пайшоў. Праходзіць яшчэ пяць хвілін. Нас ужо сабралася шмат, побач мой маленькі сын, хлопцы павесілі яшчэ адзін сьцяг. Прыходзіць ужо нейкі малады чалавек гадоў трыццаці, ад якога трохі патыхае сьпіртным, але ў суправаджэньні маёра міліцыі. Ён зьявляецца да гэтага маёра з патрабаваньнем, каб мы зьнялі сьцяг. Хлопец, як высветлілася, быў супрацоўнікам амбасады. Ён запатрабаваў скласці акт аб хуліганстве — яны лічаць, што гэты фляг распальвае міжнацыянальную варожасьць. Ніякага пратэсту складзена не было, але міліцыя папрасіла, каб мы сьцяга ня вешалі, а толькі трэсьлі ім, калі нашы заб'юць гол. Унізе сядзіць афіцыйная дэлегацыя і вельмі нэрвуецца, калі бачыць увесь час перад вачыма гэтае палотнішча. Цікава было тое, што маскоўскія беларусы стаялі з гэтым сьцягам, а дынамаўскія фанаты — з чырвона-зялёным. Ледзь да бойкі не дайшло. Гэта было вельмі непрыемна. Але калі прыяжджаюць хварэць іншыя людзі зь Беларусі з «мусульманскім» сьцягам, дык потым яны садзяцца пад нашы сьцягі і ніколі ніякіх непаразуменьняў не бывае.

ЗБ: Ці не здаецца Вам, што прыемна быць беларусам на чужыне? Ведаю многа людзей, якія з палёгкаю пераходзяць на беларускую мову, як толькі пераяжджаюць мяжу. Бо сапраўды, за беларускім КПШ можна не баяцца.

АМ: У мяне такога пачуцьця няма. Я цяпер пачуваюся як эканамічны эмігрант. А чаму я тут, у Расеі, адказ толькі адзін — я зарабляю грошы, каб празь нейкі час вярнуцца дадому і быць эканамічна незалежным чалавекам. Тады можна дазволіць сабе рабіць тое, што я цяпер на Радзіме не магу рабіць.

Выпускнікі МДУ спачатку павярталіся дамоў, а потым, калі Лукашэнка прыйшоў да ўлады, зноў зьехалі ў Маскву ці Амэрыку.

Дапамагчы беларускай культуры

ЗБ: У Беларусі немажліва зарабіць такая грошы, якія Вы зарабляеце ў Маскве?

АМ: Гэта значна лягчэй зрабіць у Маскве. З маіх знаёмых усе, хто скончыў МДУ, спачатку павярталіся дамоў, потым, калі Лукашэнка прыйшоў да ўлады, зноў выехалі ў Маскву ці Амэрыку. Цікава, як едзеш на адпачынак за мяжу, знайсці там Беларусь. Я быў у Лёндане ў а.Аляксандра Надсана, у Нью-Ёрку сустракаўся з Антонам Шукелойцем. У Лос-Анджэлесе — з сямьёй Вінніцкіх... Падчас размоў зь імі разумееш, колькі страціла Беларусь зь іхнім ад'ездам. Нядаўна мусілі прывезьці парэшткі Дзянікіна са Злучаных Штатаў. Вось калі такое адбудзецца ў Беларусі, фактычна, будзе падведзена рыса пад грамадзянскай вайной, якая адбылася ў нашай краіне падчас Другой сусьветнай. А цяпер трэба хто як можа дапамагчы беларускай культуры. Разам з Уладзімерам Арловым мы прыдумалі конкурс на пісаньне сучаснай гістарычнай прозы. Віктар Дзяліковіч стварыў цікавы сайт (www.maskva.com. — «НН»), дзе ёсць наша дошка аб'яў, форумы, гістарычныя агляды. Сустракаюцца вельмі цікавыя сайты беларусаў зь іншых краінаў.

ЗБ: А дзе ў Маскве адвесьці душу беларусу?

АМ: Два гады таму мы рабілі выставу Алеся Пушкіна. У апошні час зьявіліся беларускія рэстараны. Першы — недалёка ад Краснай плошчы. Але беларускі калярыт у іх сканчаецца на мэню. Другі — гэта «Крамбамбуля» каля былога ВДНГ. І трэці — «Зубр» на праспэкт Міру. Беларусы Масквы сустракаюцца таксама ў касцёле на сьвяточнай імшы на Вялікдзень і на Божае Нараджэньне — незалежна ад таго, каталікі яны ці праваслаўныя. Каб пачуць з вуснаў арцыбіскупа Тадэвуша Кандрусевіча зварот на чыстай беларускай мове: «Шпаноўныя землякі, віншую вас са сьвятам».

Дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

1) Просім усіх чытачоў «Нашай Нівы» як найхутчэй даслаць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны.

2) Просім усіх чытачоў да 30 сьнежня пералічыць на рахунак газеты прыватнае ахвяраваньне з разьліку 6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досыць для выхаду і дастаўкі газеты. У блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце Ваш паштовы адрас. Не памыліцеся ў адрасе, калі ласка. Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газеты на тры месяцы. Хто ж мае магчымасьць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на паўгоду.

Улічыце, што пры перасылцы грошай паштовым пераказам пошта зьбірае дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай празь «Беларусбанк» з Вас будучь дадаткова спаганяць 2%.

У «НН» у 2006 годзе Вы знойдзеце ўсе навіны беларускага жыцьця, аб'ектыўную інфармацыю і вострыя камэнтары да актуальных падзеяў, а таксама абвесткі, фэльетоны, літаратуру... Чакаюцца скандалы, сэнацыі і вострыя сюжэты. Дык ахвяруйце!

Дзякуй за ахвяраваньні на выданьне «НН»:

Ігару А-у зь Менску.
Вераніцы С-н зь Менску.
Івану П-чу зь Любанскага р-ну.
Міколу С-ку зь Менску.
Вользе Ж-к зь Горадні.
Эльвіры М-н зь Магілёва.
Аскольду Р-ку зь Гомелю.
В.К. зь Менску.
Юзэфе Ш-ч зь Валожынскага р-ну.
Вінцэнту Ш-чу зь Валожынскага р-ну.
Алесю Л-у зь Астравецкага р-ну.
а.І.А. зь Пінскага р-ну.
Барысу В-му зь Баранавічаў.
Аліне В-й зь Баранавічаў.

Сяргею Д-ку зь Менску.
Антону Б-му зь Горадні.
Жаньне П-х зь Менску.
Аляксандру зь Лельчыцкага р-ну.
Юр'ю К-ю зь Горадні.
Андрэю С-ву зь Заслаўя.
Вадзіму Ж. зь Менску.
Ірыне Б-к зь Віцебску.
В.Л. зь Менску.
І.Р. зь Менску.
С.Л-ку зь Бабруйску.
Паўліне К-вай зь Менску.
Андрэю Л-ку зь Менску.
Наталцы Б-най зь Менску.
Валеру Б-ву зь Менску.

Министерство связи Республики Беларусь		Ф. 112	
№ _____ (по реестру ф. 11)			
№ _____ (по реестру ф. 10)			
ПРИЕМ			
ИСПРАВЛЕНИЯ НЕ ДОПУСКАЮТСЯ	Наименование предприятия связи, к - гербовая печать		
	Календарный шт. места подачи	№ по ф. 5	Сумма, вид услуги, подпись оператора
	ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.		
	(сумма прописью)		
Кому	Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521		
Куда	р/р 3015 212 000 012 МГД ААТ «Белінвестбанк», (почтовый индекс и подробный адрес) вул.Калектарная, 11 код 764		
От кого	_____		
Адрес	_____ (почтовый индекс и подробный адрес)		
ЛИНИЯ ОТРЕЗА			
Министерство связи Республики Беларусь		Министерство связи Республики Беларусь	
ТАЛОН к почтовому переводу		ИЗВЕЩЕНИЕ о почтовом переводе № _____ (по ф. 5)	
На _____ руб.		На _____ руб.	
От кого _____		Кому Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521	
Адрес _____ (почтовый индекс и адрес отправителя)		р/р 3015 212 000 012	
_____		Куда МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11 код 764 (почтовый индекс и подробный адрес)	
_____		Явиться за получением с _____ до _____	
_____		Отделение связи _____	
Обведенное жирной чертой заполняется отправителем			

0402280179		Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521	
ИЗВЕЩЕНИЕ		получатель платежа МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11 код 764 наименование банка	
Счет получателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	_____
(фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраваньне			
			Пеня
			Всего
Кассир	Плательщик		
Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521		получатель платежа	
МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11 код 764		наименование банка	
Счет получателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	_____
(фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраваньне			
			Пеня
			Всего
Кассир	Плательщик		
КВИТАНЦИЯ			
Кассир	М.П.		

Вторичное извещение
выписано _____
Плата за доставку _____ руб.

Подлежит оплате

_____ (подпись)	Наименование предприятия	Дата	Номер	Сумма
-----------------	--------------------------	------	-------	-------

РАСПИСКА ПОЛУЧАТЕЛЯ

Сумма _____

Получил "____" "____" 200__ г. _____ (подпись получателя)

Оплатил _____ (подпись оператора)

Отметки (о досылке, возвращении и причинах неоплаты)

_____ (календ. штемп. места получ. или дня перечисления)

ЛИНИЯ ОТРЕЗА

ЗАПОЛНЯЕТСЯ ПОЛУЧАТЕЛЕМ	Для получения денег предъявите это извещение и документ	ЛИНИЯ ОТРЕЗА	Для письменного сообщения
	Предъявлен _____ (наименование документа)		Ахвяраваньне
	Серия _____ № _____		
	Выдан "____" "____" _____ г.		
	Кем _____ (наименование учреждения)		
Паспорт прописан* _____			
Получатель _____ (подпись)			
_____ (календ. штемп. места получ.)	*Сведения о прописке заполняются только при получении переводов "до востребования"		
Оплатил _____ (дата)			
_____ (подпись)			

Зак. 51

Што будзе рабіць «Наша Ніва»

«Нашу Ніву» не ўключылі ў падпісны каталёг на 2006 год. Пры гэтым ніякіх паведамленьняў ад «Белпошты» Рэдакцыя не атрымлівала. Такі вась падарунак да 100-годзьдзя газэты.

Адначасова з «НН» у каталёг не ўключылі яшчэ 12 выданьняў, пераважна рэгіянальных. У цьмяныя абяцанкі ўладаў «вырашыць пытаньне» пад 20 сьнежня мы ня верым. Гэта гульні, у якія сумленьня не гуляюць. Іншага выйсся няма, як рыхтавацца да самастойнага распаўсюду газэты.

Выданьне будзе публікавацца на цяперашніх умовах да апошняе магчымасьці і распаўсюджвацца празь любы магчымы каналы. Пакуль газэта даходзіць праз падпіску і «Саюздрукі», шукайце іх там. Калі такой магчымасьці раптам ня стане, будзем дастаўляць вам газэту праз уласную сыстэму распаўсюду. Для гэтага толькі трэба, каб усе ахвотныя — і цяперашнія падпісчыкі, і непадпісчыкі — даслалі адрасы, на якія мусіць дастаўляцца газэта.

Таксама газэта мае інтэрнэт-сайт www.nn.by зь лютэткам за мяжою www.bielarus.info.

З выключэньнем «НН» з падпіснага каталёгу будзе адгорнута новая старонка ў гісторыі газэты.

Як пратэставаць?

Просім вас накіроўваць свае лісты пратэсту на адрас генэральнага дырэктара РУП «Белпошта» (пр. Незалежнасьці, 10, 220050, Менск, тэл. 226-01-73, факс 226-11-70), міністра сувязі і інфарматызацыі (пр. Незалежнасьці, 10, 220050, г. Менск, тэл. 227-38-61, факс 227-21-57) міністра інфармацыі (пр. Пераможцаў, 11, 220004, Менск, тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

У лістах пратэсту, калі ласка, ясна і канкрэтна ўказвайце, супраць чаго Вы пратэстуеце — неўключэньня газэты ў падпісны каталёг. Агульныя праклёны на адрас антыбеларускага кіраваньня, як паказвае досьвед, менш эфэктыўныя.

ка ў гісторыі газэты. «НН» пачне паіншаму выдавацца і распаўсюджвацца.

У Рэдакцыю тэлефануюць дзясяткі людзей. Асабліва цяжка выслухоўваць жанчын. Многія плачуць: «Мы ня зможам бяз «Нашай Нівы». Для нас гэта быў адзіны суразмоўца на роднай мове». Ня плачце, людзі. Вы адстаіце сваю газэту. Але калі ўжо расплакаліся, запомніце гэтыя сьлёзы. Кожная сьлязінка — гэта рахунак, па якім вы аднойчы запатрабуеце аплаты.

Многія чытачы заклікаюць да вулічных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць сэнс. Давайце прыберажом сілы. Галоўным нашым пратэстам будзе, калі газэта застанецца газэтай, нягледзячы ні на што, і не ператворыцца ў баявы лісток. Каб газэце захавацца, проста дашліце свае адрасы ў Рэдакцыю і пералічыце на рахунак «НН» прыватнае ахвяраваньне з разьліку 6 000 рублёў на месяц.

Калі вы аднойчы не атрымаеце «Нашай Нівы», гэта ня значыць, што газэта перастала выходзіць. Гэта значыць, што вам трэба знайсці новы спосаб яе атрымання.

Каб гарантавана атрымліваць газэту

дашліце на адрас Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрас. Тыя, хто дашле свае каардынаты ў Рэдакцыю, будуць атрымліваць выданьне — праз пошту ці іншым чынам — нават калі б газэце прыйшлося друкавацца за мяжой і распаўсюджвацца самастойна.

Гэта датычыць і тых чытачоў, што прызвычаліся купляць газэту ў шапіках. Ня маем гарантыі, што заўтра ўлады не забароняць «Саюздрукам» распаўсюд незалежнай прэсы.

У зьвестках пазначайце адрас, на які мусіць даслацца/дастаўляцца газэта, паштовы індэкс, пры наяўнасьці — код пад'езду, пры магчымасьці — нумар тэлефона.

Адначасова просім кожную сям'ю чытачоў «НН» да 30 сьнежня пералічыць на рахунак газэты прыватнае ахвяраваньне з разьліку 6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досыць для выхаду газэты.

Т.: (017) 284-73-29, (029) 707-73-29, (029) 613-32-32
e-mail: nn@promedia.by
220050, Менск, а/с 537

Патрабуйце ўключэньня газэты ў каталёг

Зварот Сакратарыяту ГА «Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны»

Рашэньне спыніць падпіску на шэраг выданьняў, што выдаюцца па-беларуску, пазбаўляе беларускамоўных грамадзян краіны магчымасьці атрымліваць афіцыйна зарэгістраваныя газэты на роднай мове.

Сакратарыят ТБМ выказвае рашучы пратэст з прычыны выключэньня з рэспубліканскага падпіснага каталёгу газэт

«Наша Ніва» і «Рэгіянальная газэта» і зьявляецца да кіраўніцтва Міністэрства інфармацыі, РУП «Белпошта» з прапановай спыніць спробы дыскрымінацыі падпісчыкаў па моўнай прымеце.

Мы зьявляемся і да грамадзян Беларусі з заклікам прыняць актыўны ўдзел у абароне сваіх правоў на атрыманьне інфармацыі на дзяржаўнай мове. Просім вас накіроўваць свае лісты пратэсту на адрас генэ-

ральнага дырэктара РУП «Белпошта» (пр. Незалежнасьці, 10, 220050, Менск, тэл. 226-01-73, факс 226-11-70), міністра сувязі і інфарматызацыі (пр. Незалежнасьці, 10, 220050, Менск, тэл. 227-38-61, факс 227-21-57) і міністра інфармацыі (пр. Пераможцаў, 11, 220004, Менск, тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

17 лістапада 2005 г.
Друкуецца ў скароце

Маніфэст паэтычных тэхнакратаў

Пасьля «Pager-вершаў» прафэсар Мушынскі можа сьмела друкаваць інтымны дзённік Багдановіча. Піша **Аляксандр Федута**.

Пакаленьне шчаслівых уладальнікаў пэйджараў было апета Андрэем Хадановічам яшчэ да таго, як набыло свой голас у дэбютным зборніку вершаў ліцэіста Гары Лабадзенкі. Ці — Глеба Потэра, як сабе пажадае.

Паэтычны лёс новага беларускага паэта выбудоўваецца ў поўнай адпаведнасьці з законамі жанру «гісторыя літаратуры». Як і ў выпадку з Пушкіным, мы маем справу з гадаванцам Ліцэю, толькі ня створанага, а распушчанага на найвышэйшым загадзе. І старэйшыя паэты апякаюць юны талент: у ролі Дзяржавіна выступае дзядзька Рыгор Барадулін, у ролі Жукоўскага — мэтар Андрэй Хадановіч. Іх ласкавыя словы абрамяляюць першы зборнік вершаў калегі-пачаткоўца, нібыта задаючы планку — васьць кім варта параўноўваць Глеба Лабадзенку!

Зборнік «Pager-вершы» і сапраўды заслугуювае чытацкай увагі, хоць аўтар гэтай рэцэнзіі і баіцца сур'ёзна сапсаваць адносіны з рэдактарам газэты, у якой яна мае быць апублікавана. Урэшце, думка пана рэдактара мае некаторыя падставы — цяжка меркаваць пра паэта па першых кроках, ці, як пагаворвала ў Гоголя цётка І.Ф. Шпонькі, «малада шчэ дытына». Таму паспрабуем аргумэнтаваць свой выбар і свой пункт гледжанья.

Вершы Глеба Лабадзенкі цалкам могуць быць расцэнены як свайго роду маніфэст новага паэтычнага пакаленьня. Гэта пакаленьне паэтычных тэхнакратаў, якому любое дасягненьне чалавечай думкі — толькі інструмэнт для выказваньня ўласных пачуцьцяў. Так, пэйджар робіцца для яго пасрэднякам, які перадае на адлегласьці яго пачуцьці каханай (-ным?) дзяўчыне (-чатам?).

вартуюць неба ланцугі,
цябе ратуюць вочы сашы
І позіркІ, І думкі нашы
цябе адводзяць ад тугІ.
я не прашу тваей рукІ —
я не прашу рукІ у неба.
сьвет будзе, быў І есьць
такІ.
дабранач, каралева. глеба.

Пакаленьне Глеба Лабадзенкі пасьпела спазнаць і забыць, што такое пэйджар, як майму пакаленьню давалося асвойваць старамодную праграму «Лексыкон», пасьпяхова высьценьненую са сьвядомасьці ўсьмагутным «Вордам». Але сам Лабадзенка ўбачыў у льяканічнасьці пэйджара магчымасьць новага паэтычнага прыёму, які быў ім бліскава выкарыстаны.

на вагоне ляцІць
сьвіттаньне
назіраецца пэуны
прагрэс
прызнаюся табе
у каханьІ
па тарыфе
Velcom-MTC

Няшчасьце паэта заключаецца ў тым, што прыём расцьнягнуты да аб'ёмаў зборніка і да маштабу збору твораў расцьнягнуты яго ніяк ня ўдасца. Прычын таму некалькі. Першая — Лабадзенкавы чытачы пасьпелі перайсьці з пэйджара на мабільныя тэлефоны нават раней, чым іх паэт здолеў

апублікаваць свой зборнік. Пэўны прагрэс, сапраўды, назіраецца, тут Лабадзенка мае рацыю, а таму новым чытачам давядзецца доўга тлумачыць, што такое пэйджар, і ўрэшце, мабыць, сам жа Лабадзенка і пераключыцца свае вершы з мовы пэйджара на мову SMS, дзе і знакаў можа быць трохі больш, і лацінска-беларуская «і» ўсё-такі існуе, а таму ня трэба больш замяняць яе пошлай адзінкай. Але ўдалая знаходка выпускніка коласаўскага ліцэю так прышла даспадобы мэтрам беларускай паэзіі, што дзядзька Рыгор проста паддаўся спаксе напісаць уласны «pager-верш», а мэтар Андрэй абгрунтаваў выкарыстаньне пэйджара ў паэзіі — зрэшты, справядліва замацаваўшы яго ў чытацкай сьвядомасьці менавіта за Глебам Лабадзенкам.

І тут варта трохі паглыбіцца ў параўнаньне паэтычных лёсаў двух ліцэістаў, зь якога рэцэнзэнт і пачаў гэты тэкст. Пушкіна, нагадаем, таксама віталі свой Барадулін — Дзяржавін Г.Р. — і свой Хадановіч — Жукоўскі В.А. Але віталі не таму, што добра ведалі яго творчасьць (творчасьці, уласна, яшчэ не было як такой), а таму, што ўбачылі ў тым, што ўжо было, саміх сябе.

Дзяржавін — бліскава імітатар жанру оды, здольнага ўслаўляць подзвігі расейскай зброі належным нязграбна-сьвяточным стылем.

Жукоўскі — паэта лёгкага, які нязмушана пазбаўляе верш ад непатрэбных славянстваў і здольны падабацца чытачам.

Яны глядзеліся ў маладога Пушкіна як у люстра, і кожны цешыўся з таго, што бачыць у гэтым люстры ўласнае адлюстраваньне.

Гледзячы праўдзе (ня ўласнаму адпаведнасьці, бо на статус найвышэйшага носьбіта паэтычнай ісьціны рэцэнзэнт прэтэндаваць ня можа і не павінен) у вочы, я вымушаны канстатаваць: здаецца, тое самае адбылося і ў выпадку з Глебам Лабадзенкам.

Рыгор Барадулін убачыў у падлетку-ліцэісьце самога сябе, хто здольны публі-

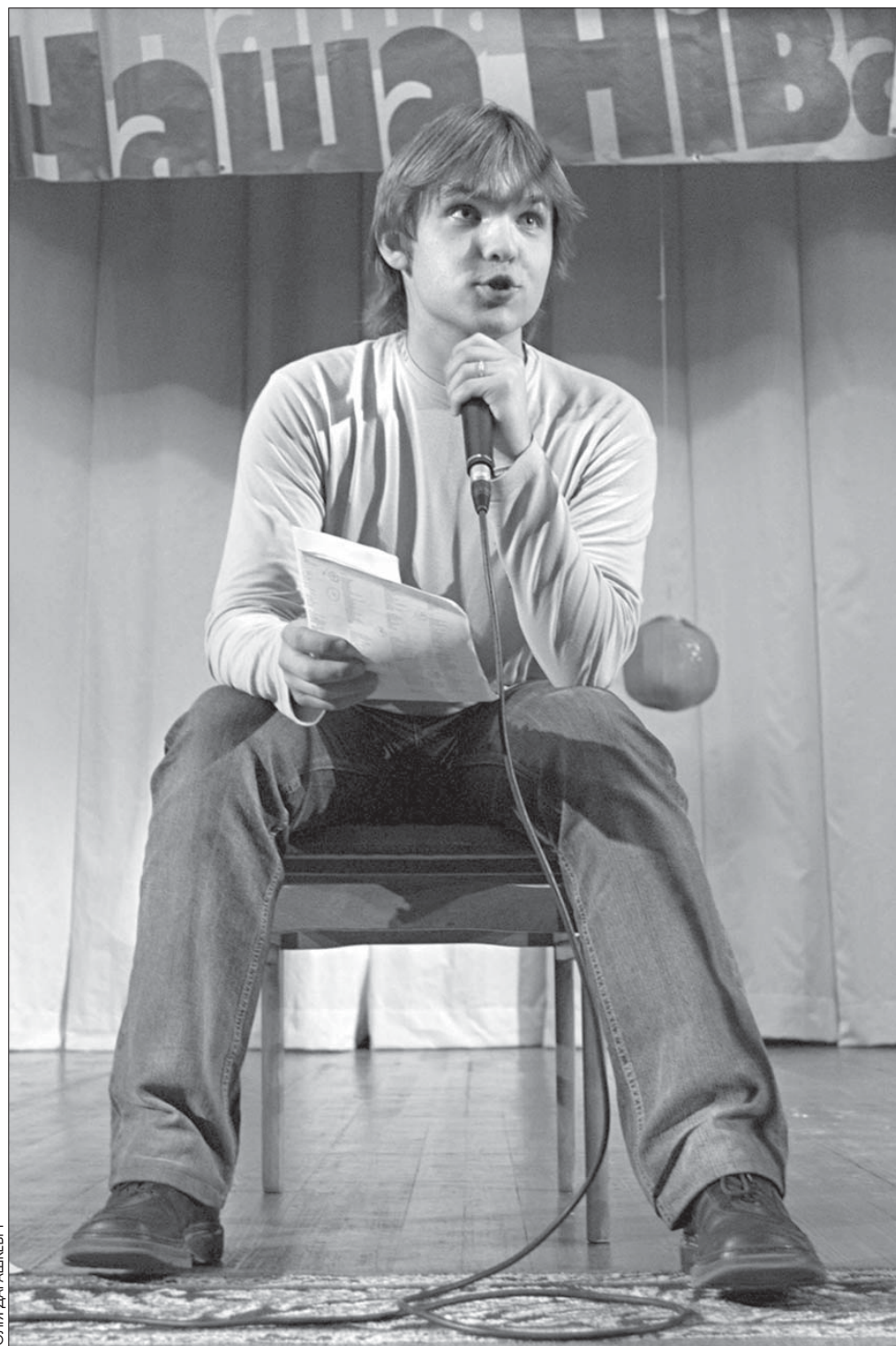

Пэйджар памёр да зьяўленьня зборніка. Паэт нарадзіўся са сьмерцю пэйджара.

на мацокацца ў вершы, гарэзьліва гуляць са словам і разам з тым валодае пэўным густам настолькі, каб разьвіваць звыклія старэйшаму пакаленьню беларускіх лірыкаў грамадзянскія тэмы — прычым у звыклым жа для іх ключы:

галоунае —
дабегчы да вады
І не згубіцца
у леташняй
прастрацыІ
бо можна зноўку атрымаць пІ...
...сьмо
ад мІністэрства
нашай адукацыІ

Барадулін сьмела мог бы падпісацца пад

Юлія ДАРШКЕВІЧ

гэтымі радкамі. Яны нават трохі сьціплыя і сарамлівыя ў параўнаньні з тым, што іншым разам прыпісваецца Рыгору Іванавічу. І разам з тым цалкам грамадзянскія. Як, скажам,

замерзла галава
но заўтра не прачнуся
апэратар 42 —
як сымбаль беларусІ

Андрэй жа Хадановіч непазьбежна павінен быў убачыць у «pager-вершах» ідэю зборніка «аднаго прыёму» (накшталт «Землякоў»), толькі прыём яшчэ больш фармалізаваанага, даведзенага да лягічнага канца — гэта значыць да тупіка (бо лягічны канец любога ўжытага аднойчы прыёму — немагчымасьць выкарыстаньня яго другі раз бяз боязі падацца сьмешным і старамодным).

вейкІ, вочы, шчокІ, вушы:
вечер мары расьцьяршыу.
ногІ, позІркІ, усьмешкІ,
чыпсы, пІва ды арэшкІ.
радасьцІ, пакуты, мроІ.
нехта сьвет бяз нас устроІу.
крылы, душы ды аблокІ:
погляд на жыцьце высокІ.
вейкІ, шчокІ, вушы, вочы.
сьпІ спакойна. добрай ночы.

Гэтая калыханка, як сказаў бы, мабыць, Барадулін, валянінкі, як вызначыў бы яе жанр сам аўтар «pager-вершаў», ці Лабадзенка, на чым настойвае ў пасьляслоўі Хадановіч, — тое, з чаго зборнік пачынаецца. І, уласна кажучы, на гэтым жа ён мог бы і закончыцца. Хоць бы таму, што сам па сабе паэтычны прыём пасья гэтага робіцца малацікавым. Яшчэ дзьве ці тры ста-

ронкі ўсе гэтыя адзначкі замест нармальнай літары выклікаюць некаторую цікавасьць, а далей ты проста чытаеш вершы як вершы, аддзяляючы ўдалыя ад менш удалых, сьвежыя вобразы — накшталт ужо згаданага пераходу па тэлефонным тарыфе «Velcom»-МТС — ад такіх, што выклікаюць пасьялабедзенную пьютку.

«Pager-вершы» — першая проба голасу новага пакаленьня. Пэйджар памёр да зьяўленьня зборніка. Паэт нарадзіўся са сьмерцю пэйджара.

І гэта правільна. У новым зборніку, дай бог, ужо ня будзе ўжо фармалістычных пошукаў, какетлівых крыўляньяў накшталт «Кнігу даводзілі да ладу Рыгор Барадулін, Васіль Сёмуха, Андрэй Хадановіч» — а ўжо адразу, каб уразіць чытачоў да страты дыханья, аўтар напіша: «Кнігу даводзілі да ладу Фэдэрыка Гарсія Лёрка, апостал Мацьвэй ды Шарль Бадлер». Гэта будзе сьціплай, сумленнай і зразумелай. Таму што ў ім, мабыць, мы і адкроем не закаханага юнака-фармаліста, а вялікага Паэта, чый творчасьцю, спадзяюся, закончыцца цэлы пэрыяд сучаснай беларускай паэзіі.

Таму што пачнецца — новы. Пакуль жа дадам: пасья «Pager-вершаў» прафэсар Мушынскі можа сьмела публікаваць інтымны дзённік Максіма Багдановіча. Усё роўна падлеткавая эротыка ўжо ні для кога не зьяўляецца сакрэтам.

Прэзэнтацыя кнігі Глеба Лабадзенкі «Pager-вершы» адбудзецца 7 сьнежня (серада) у вялікай залі Дому літаратара (вул. Фрунзэ, 5). Удзел у імпрэзе возьме народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін. Будзьце вершы, сьпывы, жарты! Кантактны т.: 668-57-75.

Іх пазнаёміла Калыма

Героям Калымы*Найлепшаму сябру па катарзе
Сяргею Новіку-Пеюну*

Сёлета ў вёсцы Бабынічы на Полаччыне памёр паэт **Браніслаў Пяткевіч**. Нарадзіўся у 1918-м у Любчы на Барысаўшчыне. Давучыцца ў Віцебскім вэтэрынарным тэхнікуме не паспеў: у крывавам 1937 г. быў арыштаваны і асуджаны на 10 год «як польскі шпіён». Прайшоў усе кругі гулагаўскага пекла. Пры канцы тэрміну, працуючы ў лягеры мэдрэбнікам, выратаваў жыццё паэту **Сяргею Новіку-Пеюну**, які за беларускую дзейнасць сядзеў і пры немцах, і пры паляках, і пры саветах. Знаёмства двух вязняў перарасло ў сяброўства, што доўжылася некалькі дзесяцігодзьдзяў. Урывак з успамінаў Браніслава Пяткевіча аб Новіку-Пеюну падрыхтаваў да друку **Алесь Аркуш**.

БРАНІСЛАЎ ПЯТКЕВІЧ

Новік-Пеюн на Калыме

(урывак з будучай кнігі
«Наш дваццаты век»)

Восенню 1946 года, у лістападзе, у амбуляторыі сустрэліся мы...

Перада мной стаяў звычайны зьявольны, такіх я набачыўся досыць. Апрануты ён быў па-летняму, але гэта былі не лахманы, а чыстая лягерная абмундзіроўка. Шапка-аблавушка, яшчэ нядраўная. Ён яе зьняў з галавы ды камячыў у рукі.

— Добры дзень, — ціхенька сказаў ён.

Я адказаў на яго прывітаньне запрашэньнем сесці на тапчан. Ён не сядзеў. Таптаўся на месцы.

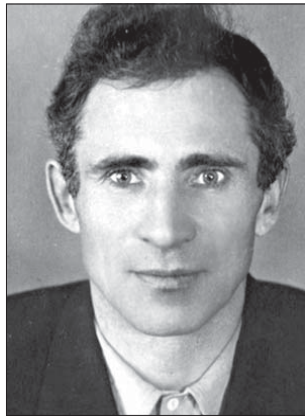
— Што баліць?

— Усё баліць, доктар, асабліва сэрца сьціскае, не магу дыхаць...

— Пухліна на нагах бывае? Ацёкі...

— Бываюць ацёкі. — І ледзь чутна дадаў: — Я вельмі слабы, не магу нават хадзіць, не хапае паветра...

— Распранаіцеся! Паслухаю сэрца. — Я ўзяў са стала фанэндаскоп і накіраваўся да яго. Ён зьняў з сябе фуфайку, палажыў яе на край тапчана, потым сьцягнуў зь сябе верхнюю і ніжнюю кашулі. Ён быў вельмі схудзелы. Косткі яго цела выпіралі тонкую

Сяргей Новік-Пеюн.**Браніслаў Пяткевіч.**

скуру ва ўсіх яго частках. З далейшых маіх распытаў мне стала вядома, што гэты жывы шкілет — мой зьмяляк. Я зарэгістраваў: Новік Сяргей Міхайлавіч, 1906 году нарадзены, артыкул 58-1а, дзесяць год. Я падумаў, што шчодрасьць нашага «вусатага» вялікая, не шкадуе нікому, адвальвае і адвальвае пад завязку. Ацёкаў у Сяргея на целе не было. Твар — палатно, ні крывінкі. Праз свой фанэндаскоп я зь вялікай цяжкасьцю ўлаўліваў сваімі вушамі «жыццё сэрца» свайго пацыента. Яно, як слабенькае птушана, недзе ледзь ціўкала ў хільных грудзях гэтага шкілета.

— Можна адзецца, — сказаў я. — На работу вам пакуль што не хадзіць! — Даў каманду санітару адвесьці Сяргея ў барак слабасілки.

Этап, зь якім прыбыў сюды Новік, доўжыўся больш як паўгоддзі. Чыгунка, параход, аўтамашыны, пехата. Трэба мець вялікае

шчасьце жывому дабрацца да нашага лягера праз розныя лябінтыны пькельнай дарогі. Ня кожнаму выпадае такое. Шмат і вельмі шмат белых чалавечых костчак засталася на гэтай дарозе сьмерці. Магчыма, археолягі будучыні разам з касцямі маманта ў вечнай мерзлаце Калымы ці Індыгіркі знойдуць і гэтыя костчакі нашых сучаснікаў ды напішучы навуковыя працы пра іх.

Празь некаторы час я больш зблізіўся зь Сяргеем. Мне стала вядома, што ён — паэт, культурны дзеяч Заходняй Беларусі; трохі малое, мае каліграфічны почырк. Прасьледаваўся зь сваёй беларускай дзейнасьцю ў панскай Польшчы. Не ўзлюбілі яго і нямецкія фашысты ды хацелі зьнішчыць, але нашы партызаны вызвалілі з-пад расстрэлу. А цяпер гэты чалавек востр тут, у стане ворагаў новай савецкай улады. Выходзіць, Новік не прызнае ні нямецкай, ні савецкай! Што за

чалавек? Што яму трэба?

Аказваецца, яму трэба справядлівасьць, сапраўдны справядлівасьць, якой яшчэ ён не сустракаў у гэтым сьвеце.

Мы ж жылі ў той час у акружэньні недавер'я і зайздасьці, калі можна было купіць і прадаць некаторыя дробныя душы за адну панношку табакі; калі мана і абман узводзіліся ў дзержаўны ранг жыцьця.

Адным словам, ні пілсудчыкам, ні гітлераўцам, ні сталінцам Новік-Пеюн не падыходзіў да двара. Таму ён, тройчы выгнаньнік, і апынуўся тут далёкадалёка ад сваёй Слонімсчыны.

Тады мяне мала цікавіў яго палітычны сьветагляд. Ён быў мой зьмяляк, беларус. Яму трэба дапамагчы зьберагчы свае костчакі. А калі ён мае нейкае дачыненьне да мастацкага беларускага слова, то мне гэта яшчэ больш пасавала.

[...]

Гэтая мая знаходка тут, на Калыме, Новіка-Пеюна была вялікай для мяне, неацэннай. Мала таго што ён беларус — ён паэт. А калі душы ва ўнісон, то не прыходзіць нават сон. Я даведаўся ад яго пра ягоных Лявоначыч, пра той хор, які ён стварыў; пра тое, што ён ня толькі стварае вершы, але і музыку для іх напявае.

Але ж тут лягер зьявольных. Тут не гадуець паэты, а выціскаюць з чалавекі ўсе яго жыватворныя сокі. П'юць яго кроў у імя вытворчых плянаў. І калі мой хворы крыху ачомыўся, то над ім навесіла пагроза апусканьня ў шахту шукаць золата.

«Ад родных ніў, ад роднай хаты»,
Дзе пахнуць вечнасьцю дымы,
Звазілі сталінскія каты
Людзей у пашчу Калымы.

А там пад катаржным цяжарам
Ня кожны быў душою раб
І не даваў загаснуць марам,
Каб захаваць надзею скарб.

Душыла цэнра падзямельля,
Кайло, лапата, цяжкі лом,
Канвою дзікае вясельля,
Пагарда панская са злом.

Масква плыла у п'яным блудзе,
Дзе зграя тлунная пачвар
Сваё тварыла правасудзьдзе
Бяз кроплі жалю для ахвар.

І хто стрымаў свае ўстоі,
У гэтай немачы густой,
Сапраўды выйшаў у героі
З душой багатай, не чужой.

Пра іх дабрам я адзавуся,
Бо іхны быў і мой цяжар,
Калі мы з глебы Беларусі
Празь пекла несьлі песень дар.

2 сакавіка 1992 г.,

в.Бабынічы Полацкага раёну.

Начальнік лягпункту ўжо неаднойчы мне напамінаў аб гэтым. Я маўкліва выслухоўваў начальніка і маўкліва абдумваў выйсьце з гэтай крытычнай сытуацыі. Як вядома, зь любой сытуацыі ёсьць выйсьце. Няма на сьвеце ніводнага начальніка, якога нельга аб'ягорыць. За зонай лягера наша балыніца, у якой я раней працаваў, і там цяпер мае сябры-калегі. Я ўзяў і паслаў да іх на кансультацыю Сяргея зь яго агульным захворваньнем сэрца. І яго забралі назаўсёды з нашага лягпункту. Хутка ён стаў там мэдыцынскім статыстам, дзе ня толькі выжываў, але і дачакаўся сваёй волі.

О, калі б ведаў Сталін пра такое наша «злачынства», ён бы, напэўна, ад злосьці памёр бы значна раней.

Гусарыя: па сьлядах аднаго міту

Крылы прымацавалі гусарам у эпоху рамантызму. Але бітву пад Кірхгольмам выйгралі такі гусары. Піша **Алег Дзярновіч**.

Ураганьня хвалі вершнікаў зь нізка прыгнутымі дзідамі, трапятаньне сьцяжкаў, навальнічны шум апэраных крылаў, прымацаваных да рыцарскіх панцыраў, тупат конскіх кашытоў і рык тысяч мужчынскіх горлаў. Менавіта так падаюцца сцэны гусарскіх атак XVI—XVII ст. у літаратуры. Вершнікі з крыламі за плячыма — неад'емны атрыбут славы Рэчы Паспалітай ці наадварот — сымбаль жорсткага і адначасова фэрычнага панаваньня.

Гістарычныя рэаліі аказаліся больш празаічнымі. Супрацоўнік Музею польскага войска ў Варшаве Вітольд Глэнбівіч прааналізаваў выявы гусарыі ды ўсе наяўныя ў

музэйных зборах гусарскія панцыры. Паводле яго высноў, у музэях няма арыгіналу гусарскіх крылаў XVII ст. Экспанаваньня ў залях гусарскія кірасы з крыламі зьяўляюцца, праўдападобна, кампазыцыямі XIX ст., дзе крылы ня маюць аўтэнтычнага паходжаньня. Аналіз іканаграфіі і захаваных экспанатаў паказвае, што ў XVII ст. крылы мацаваліся гусарамі да сядлаў і не пераўзыходзілі па вышыні галавы ваюра. Толькі ў канцы XVII — пач. XVIII ст., ужо пасяля таго як гусарыя страціла сваё баявое значэньне, крылы пачалі мацаваць да наплечнікаў, што надавала большую параднасьць ваенным цырыманіялам.

Вобраз гусарыі як крылатых вершнікаў быў замацаваны і распаўсюдзіўся ў канцы XIX — пач. XX ст. дзякуючы малонкам, створаным дзеля ўмацаваньня сэрцаў палякаў, што былі пазбаўлены Айчыны. У выніку агульнапрынятым стаў вобраз вершніка ў кірасе з прымацаванай да наплечнікаў парай высокіх крылаў, густа ўтыканых пёрамі арла ці ястраба.

Вынікі сваіх дасьледаваньняў польскі гісторык агучыў у верасні на торунскай навуковай канфэрэнцыі «Паўночныя войны ў XVI—XVIII ст.», прысьвечанай чатырохсотгодзьдзю бітвы пад Кірхгольмам. 27 верасня 1605 г. войска ВКЛ пад кіраўніцтвам вялікага гетмана Яна Карала Хадкевіча раз-

граміла значна большыя сілы Швэцыі. У той бітве з арміі Хадкевіча загінула толькі каля 100 чалавек, а страты швэдаў ацэньваюцца ў некалькі тысяч.

Паводле тактычных характарыстык бітва пад Кірхгольмам характарызуецца ваеннымі спэцыялістамі як адная з найбольш выдатных у гісторыі Новага часу. Гусарыя выканала ў бітве ключавую ролю. І паўсюль у польскіх падручніках яна ўвасабляе славу польскай зброі.

На канфэрэнцыі ў Торуні вядомы дасьледчык гісторыі ВКЛ Анджэй Рахуба, пакуль беларускія і літоўскія ўдзельнікі вытрымлівалі паўзу, акцэнтавана зьвярнуў увагу прысутных на тое, што пад Кірхгольмам увогуле не было польскіх сілаў, а на дапамогу войска ВКЛ падышлі толькі 300 рэйгараў курляндзкага герцага. Канфэрэнцыя засьведчыла сучасную тэндэнцыю сярод значнай часткі польскіх гісторыкаў — вярта вырашаць гісторыяграфічныя праблемы, а не памнажаць патрыятычныя легенды.

Высновы? Гусары з крыламі сапраўды існавалі. Праўда, з гледзішча пашыранага клішэ, гэтае відовішча ў XVII ст. не было такім маляўнічым, як уяўлялася ў XIX—XX ст. Але на сучаснікаў падзей атака гусарыі рабіла незабыўнае ўражаньне. Ці варта ў такім разе дадаткова ўпрыгожваць гісторыю?

Паўстаньне

АДАМ ГЛЁБУС

Беларускае пытаньне

Што з намі будзе?
Хто дапаможа?
Скажыце, людзі!?
Ратуй нас, Божа!

14.01.1990—9.04.2005

Сонца

Я вылюблю цябе да донца,
Мая ты — радасьць,
Маё ты — сонца.
Ты вылюбіш мяне дарэшты,
За пацалунак,
За гэты вершык.

11.05.2005

Менск

Горад Мінск — горад Ікс недалюблены, антымістычны,
Дзе нашчадак Пятра прыбіральню вартуе ў «Макдоналдсе»,
А калега сьвятой Магдаліны з поўным ротам завычай моліцца.
Горад Мінск — горад Зэт, горад мёртва- і чыстастатычны.

Горад Мінск — горад-сон, горад сонца неэстэтычнага.
Дзе героі твае? Дзе сыны-абаронцы, паэты-ўсхваляльнікі?
Замест іх ты напоўнены спрэс пуштавока-лупатымі лялькамі.
Колькі можна чакаць інтэрвэнтаў, ратункаў мітычных?

Горад мой, паўставай, ажывай і жыві паўнакроўна,
І ня будзе табе, горад Менск, ні падобных, ні роўных.

23.05.2005

Травень

Спакойны, сонечны, нядзельны дзень.
Ля возера гуляю ў адзіноце,
Там ластаўкі цалуюцца ў палёце
І падаюць на свой шматкрылы цень.

30.05.2005

Жвір жыцьця

Мы ўсё зрабілі, можна адпачыць,
Купіць гарэлкі, добра моцна выпіць,
Каб выспацца і зноў нанова жыць,
Каб жвір жыцьця са жмені ў меню сыпаць.

Жвір паплыве струменем залатым.
Жвір пабяжыць, нібыта кроў праз сэрца.
Мы зноў паверым у адсутнасць сьмерці
І ў жвір жыцьця, што вечна малады.

13.06.2005

Біяматыматыка

Павярхоўнасьць прагне глыбіні.
Глыбіня сьходзіцца з паверхняю,
Не знайсці прымусу ў тым ані
Кроплі... Толькі ёсьць завершанасьць,

А ў завершанасьці тоіцца пачатак,
Кропля, кропачка, драбок, агчы,
Нуль, зь якога ў нараджальным сьне
Зьявляцца адзінкі, множнасьць, статак...

Статак будзе кіраваць пастух,
Пасьвіцьме свой незлічоны статак,

АГЕНА АДАМЧЫК

Будзе ў ім прыбытак і дадатак.
На зялёны, сьвежы, росны луг

Наш пастух пакліча мастака
Маляваць паверхні і глыбіні.
Той напіша вобраз пастуха
І паставіць кропку на карціне.

26.07.2005

Здалёк

Як многа навокал
Чужых людзей,
Чужых агнёў,
Чужых падзей...

Як жа далёка
Тваё цяпло,
Радасьць мая,
Маё сьвятло.

2.08.2005

Барсэлёна

Я пазнаю сваю Барсэлёну ў натоўпе другіх гарадоў
Па яе каравэльнай хадзе, па яе карнавальным убраньні.
Я насустрач пайдзі, да яе шматсаборнага зьяўленьня.
Да любові маёй Барсэлёны я рады ісьці, пагатоў...

Пагатоў, я гатовы да мілай сваёй Барсэлёны ісьці

Бессаромная страсьць Барсэлёны здзіўляе

шмат гадоў.

прысутных,

Як уражвае бляскам маланка над морам у хмары
распнутаі.
Я спазнаю маю Барсэлёну ў натоўпе другіх
гарадоў.

3.08.2005

Захмялелая малітва

Я маюся бутэльцы
З чырвоным віном.
Я маюся бутэльцы
Зь нявыпітым сном.

За бутэльку віна
Я ўсё чыста аддам.
За бутэльку віна
Каго хочаш прадам.

У цябе ёсьць малельня
З Ісусам Хрыстом.
Ты стаіш на калянях,
А я п'ю за кустом.

У маёй галаве
Ёсь тубэлька віна.
У маёй галаве,
Праўда, толькі яна.

Больш нічога няма,
Толькі шклянка віна.
Больш гічона няма,
Токі кропля віна.

У маёй галаве
Кольці кропля адна.
У маёй лагаве
Шольб нічога мяна...

4.08.2005

Салдат

Калі ніхто ня кажа: «Выбачай,
Даруй, паэт, што я цябе пакрыўдзіў...»,
Калі навокал робіцца ўсё крыва,
Навокал змрок і распачны адчай, —

Больш не патрэбна вашае «прабач»,
Не судышае больш чужое слова.
У цемры паўтараю, як замову
І як загад: «Ня плач, паэт. Ня плач».

Слабы хай плача, круціцца, як гад
Пад цяжкім ботам. Хутка разьвіднее,
І сьлёзы высахнуць, і сэрца скамянее...
Замест паэта — будзе вам салдат.

15.08.2005

*

Хопіць
піць.

8.10.2005

Поўня

Іртутная поўня хістаецца ў хвалях няспынных.
Іду, а яна набліжаецца да вадаспаду няёмальна.
Вярба ціха плача над хуткай халоднаю плыньню,
Ня могуць вычарпнуць з рэчкі чароўную поўню.

15.11.2005

Вацлаў Ластоўскі

**УЛАДЗІМЕР
НЯКЛЯЕЎ**

Сярод пачынальнікаў цэнтральнаеўрапейскіх нацый было многа літаратараў. І Беларусь *стваралася літаратурай*, узнікаячы ў ёй як тэма, фабула, сюжэт. Адзін з доказаў таму — Вацлаў Ластоўскі.

Вершы Ластоўскага нібыта і ня бог ведае што такое... Лепшымі могуць падацца зрыфмаваныя радкі ці ня кожнага сёньняшняга пачаткоўца. Але, калі задацца пытаннем не пра тое, як, а пра тое, што *што і для чаго* напісана, тады ўсё стае на свае месцы. Ластоўскі пісаў дзеля таго, каб пасяля яго зьяўляліся і былі, і былі, і ўжо ніколі не сканчаліся новыя і новыя пачаткоўцы. Каб ім і ў ёй, ці ёю ў іх, жыла-была Беларусь.

Тое, што зроблена Ластоўскім, у небеларускім часе замглілася, а пасяля вышлыла з імглы, як вядомая навіна. Тэкстамі, якія ня кожнаму напісаць. Яны быццам бы прастыя, аднак глыбінна прастыя — такая проза Быкава. І ў Ластоўскага гэта найперш вершы ў прозе.

«На грудзе, акружаным глыбокаю вадой, я горад збудаваў. Змацаваў яго дубоваю сыяноў, байніцамі, на зводах мост уздоймы палажыў.»

У клеці зьвёз усякага дабра, — калі б на грод лягла аблога...

І вояў здрадных, лжывых я разьлічыў, каб зь вэрнаю дружынай толькі дзяліць мой белы й чорны дзень...

І от нахлынуў вораг многі.

Ударыў я у звон трывожны.

Дзынеў патужна цяжкі сьпіж...

Аднак на клік мой зоўны ніхто ка мне не пасьпяшыў:

У горадзе маім — такім мацоўным — адзін я быў!..»

У чым гэта саступае сёньняшнім вершам казам, вэрэстам?.. Ні ў чым. Яно і ня можа саступаць хоць бы таму, што было раней. У пачатку.

Ластоўскі, безумоўна, разумеў і тое, што ёсьць насамрэч паэзія, калі напісаў: «Сьлязьмі душы, уздрыгамі душы — пішы!..»

Адзін зь ягоных вершаў сьпявала некалі, як народную песню, мая бабуля. І я, навуцаны ёю, ня ведаючы, канечне, што гэта трохі перайначаны верш Ластоўскага або, можа, наадварот, ім перайначаная народная песня, падпяваў:

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЬЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Acta Albaruthenica: Навуковы зборнік / Беларускі рэспубліканскі фонд фундамэнтальных дасьледаваньняў; Міжнародная асацыяцыя беларусістаў; БДУ; Польскі інстытут у Менску; Пад агульн. рэд. М.Хаўстовіча, А.Баршчэўскага, С.Запрудзкага. — Выпуск пяты. — Менск: Права і эканоміка, 2005. — 284 с.

Эпіграфам для зборніка можна ўзяць назву артыкулу польскай мовазнаўцы Эльжбэты Смукловой «Думаючы пра памежжа...». Гэты выпуск «Актаў...» якраз і прысьвечаны пытаньням беларуска-польскіх літаратурных, культурных і моўных сувязяў. Крыху са смуткам ацэньваючы вобраз палякаў і Польшчы ў сучаснай беларускай гістарыяграфіі, ужо беларускі дасьледчык Алесь Смальянчук робіць акцэнтаваную выснову: «Гісторыя не зьяўляецца выключна барацьбой за выжываньне. Гісто-

рыя — гэта таксама партнэрства і супрацоўніцтва, якое толькі і дазваляе будаваць будучыню».

Беларусь—Гішпанія = Беларусь—Іспанія = Belarus—Espana: Выбраныя старонкі грамадзка-культурнага ўзаемадзеяньня. Матэрыялы круглага стала, Менск, 23—24 кастр. 2003 г. / Рэдкал.: А.Мальдзіс (гал. рэд.) і інш. — Менск: Беларускі кнігазбор, 2005. — 160 с. — (Беларусіка = Albaruthenica; Кн. 27).

Арганізацыя круглага стала і публікацыя зборніка матэрыялаў зьяўляецца спробаю беларускай грамадзкасцы наладзіць міжкультурны дыялёг. Бо, як піша адзін з гішпанскіх удзельнікаў дыскусіі, «усё беларускае ў нас успрымаецца як належнае да расейскае культуры». У Гішпаніі, «калі доўга шукаць», можна знайсці пераклад Караткевіча ў

Ідзе Вітаўт па вуліцы,
За ім нясуць дэвэ шабліцы.
Слаўны князь Вітаўт,
Слаўны Гаспадару,
Слаўна наша Гаспадарства!

Шаблі літы, злотам біты,
Ручы скурай апавіты.
Слаўны князь Вітаўт,
Слаўны Гаспадару,
Слаўна наша Гаспадарства!

Адна шабля для спадара,
Друга шабля на татара.
Слаўны князь Вітаўт,
Слаўны Гаспадару,
Слаўна наша Гаспадарства!..

Песьню гэтую не маглі, мусібыць, не сьпяваць у маім Крэве, дзе ня толькі Крэўскі замак, але і камень кожны, і любы пагорак — усё нагадвала пра Вітаўта, пра Вялікую Літву. Пра якую Ластоўскі сказаў: «Крыўёй сыноў Тваіх куплялі славу гучную на Грунвальда палёх».

Ластоўскі не здабыў сабе гучнай славы ў паэзіі, іншую займеў славу; тым ня менш, як паэт, як літаратар, ён воль да чаго імкнуўся:

Формаў трупехлых я вораг дасконны,
сьцежак стаптаных ня зошу тварэньні;
новым імкненьням даць новыя формы,
новыя словы і дум выражэньня
стаўлю я нэтай.

У гэтым імкненьні — на мяжы магчымых — Вацлаў Ластоўскі і прайшоў, спраўдзіў накіраваны яму шлях. Сказаўшы ў адным зь вершаў: «Чала я не хіліў прад сілай...» — і гэта таксама спраўдзіўшы.

якой—небудзь кнігарні, «але ён будзе зроблены з ангельскай мовы ды зьмешчаны ў аддзеле расейскай літаратуры».

Адз

Сабур Р. З сувояў памяці. Вершы, пераклады, афарызмы. — Менск, 2004. — 112 с. — 150 ас.

Кніга ўключае беларускамоўную і расейскамоўную часткі. Многія вершы з абодвух «сшыткаў» прысьвечаны дачыньням беларусаў і габрэяў ды краінаюць сваёй шчырасьцю, якая, аднак, не заўсёды выліваецца ў дасканалы мастацкія вобразы. Найцікавейшым разьдзелам ёсьць «Пераклады зь ідыш», дзе менскі аўтар асэнсоўвае спадчыну Шыке Дрыза, Гірша Рэlesa, Мойшэ Тэйфа, іншых габрэйскіх паэтаў.

ВР

**АДАМ
ГЛЁБУС**

Сучасьнікі

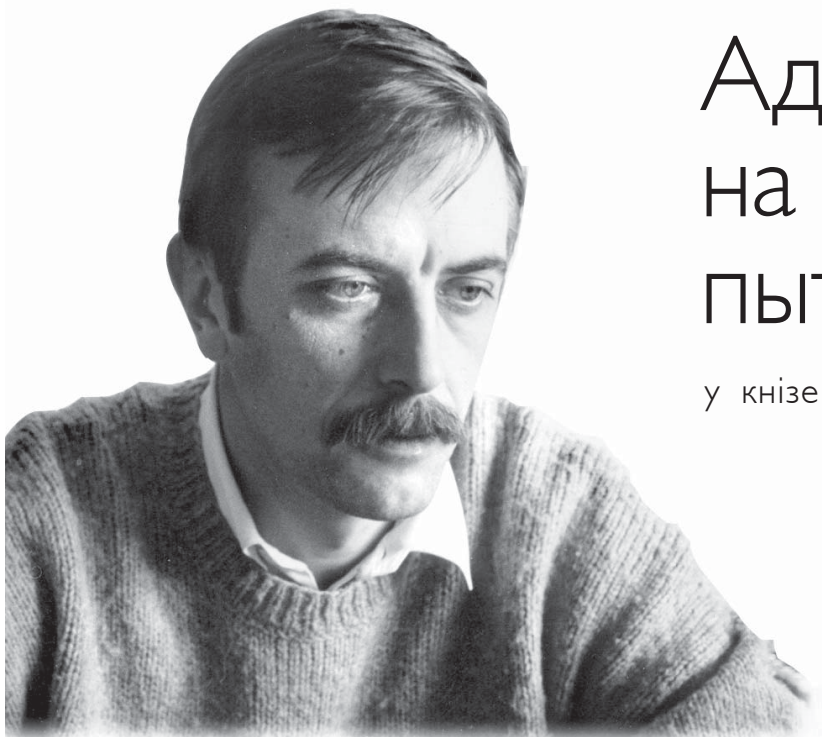
1995—2005. Хлыстаў і Ясенін

Ёсьць кнігі, выдаючы якія, абавязкова сутыкнесься з праблемамі. Сама тэма кнігі можа ўтойваць безліч безадказных пытаньняў, ну хоць бы мая «Энцыклягэдыя злачынстваў і катастроф». Асабліва праблемны быў том пра самазабойствы вялікіх творцаў, пра іх катастрофы ў сьвядомасьці. Быў там артыкул і пра Сяргея Ясеніна. Акрамя выдомай вэрсіі самазабойства, там былі і намёкі на магчымасьць іншай гібелі паэта. У артыкуле было некалькі цытат з кнігі следчага Хлыстава. Следчы напісаў мне пагрозылівы ліст — маўляў, ня мелі мы права перадрукоўваць ягоны тэкст без дазволу. Звычайнае абурэньне. Па тэлефоне мы дамовіліся на сустрэчу, каля помніка іншаму паэту-самазабойцу — Маякоўскаму, што ў Маскве. Хлыстаў быў сапраўдны следчы па асабліва важных злачынствах, але знешне быў больш падобны да злачынца, чым да следчага; напэўна, у мяне спрацоўвае залежнасьць ад фальшыва-кінэмаграфічных вобразаў, калі я так характарызую следчага. Адно магу сказаць дакладна: я ніколі не паэйздрошчу злачынцу, на якога распачаў паляваньне маёр Хлыстаў. Размова наша была нядоўгая. Хлыстаў спытаў, ці прымаю я ягоную вэрсію і доказы, што Ясенін загінуў. Я дыпляматычна заўважыў, што перадрукаваў ягоныя цытаты ў сваёй кнізе і яшчэ скажаў пра свае пераклады вершаў Ясеніна на беларускую мову. Хлыстаў застаўся не задаволены маймі дыпляматыямі, але перакладаньне ўхваліў і грашовы ганарар за публікацыю ўзяў. Варта зазначыць, што той невялічкі ганарар ён адмовіўся браць далярамі, а ўзяў толькі расейскімі рублямі. Патрыёт — ён ва ўсім патрыёт.

Р.С. Празь дзесяць год пасяля той сустрэчы пад помнікам Маякоўскаму ў Расеі выйшаў тэлесэрыял пра Ясеніна, у аснову сцэнара якога была пакладзена вэрсія следчага Хлыстава. На экране следчы Хлыстаў выглядае звычайным кінаартыстам, зрэшты, і Ясенін выглядае ў тым сэрыяле ня лепш за следчага, які распрацоўваў вэрсію пра забойства паэта. Наагул, большасьць партрэтаў Сяргея Ясеніна — амаатарскія выпышванкі крыжыкам, народныя лубкі і народныя байкі. На гэтым таным тле брашура следчага Хлыстава сапраўды вылучалася прафэсійным падыходам да справы, шкада толькі, што справа гэтая крымінальная, а не навуковая і літаратуразнаўчая.

2005. Шаўчук і «родина»

«Родина, пусть кричат «уродина»...» — любіць паўтараць рок-бард Шаўчук. Мае на тое права. «Уродина» дык «уродина», тым больш што ў мяне з Шаўчуком розныя Радзімы. Вось толькі ёсьць адна акалічнасьць: Шаўчук любіць прыяжджаць у Беларусь, а я люблю працаваць у Расеі. Часам нашы шляхі і перакрываюцца. Вось хоць бы згадаю экранізацыю майго літаратурнага праекту «Атаман», у якой Юра Шаўчук зноў жа прасьпяваў: «Ро-о-одина — «уро-о-одина»...» І прасьпяваў ён крутую песьню сваю вочы ў вочы галоўнаму герою — атаману Вароніну. Прасьпяваў і сказаў Юра Шаўчук атаману-казаку Юрыю Вароніну: «Усё будзе добра!» Ну сказаў і сказаў, і казак зразумеў. Звычайныя рэчы, банальныя сэрыяльныя словы, такіх на тэлеэкранях процьма. І ўсё ж добра, што ў мяне з Шаўчуком зусім розныя «родіны».

Сяргей Дубавец аднавіў газету «Наша Ніва» і быў яе рэдактарам у 1991—2000 гадах.

Адказы на галоўныя пытаньні

у кнізе Сяргея Дубаўца «Вострая Брама»

**Сяргей
Дубавец.
Вострая
Брама.**
Кніга
выбранага.
— Вільня,
2005

Байцоўскі клуб па-беларуску

«Гэта рэальна! І хай гэта не цывілізавана на ўзроўні чалавецтва, але ратуе сям'ю і знаёмых». Піша Сямён Печанко.

Атрымаўшы заданьне зрабіць матэрыял пра беларускамоўных футбольных заўзятараў, я зьяўзаўся праз Інтэрнэт з прыхільнікамі менскага «Тарпэда». Дамовіліся сустрэцца на акцыі пратэсту супраць ліквідацыі клубу. Ідучы на вызначанае месца, увесь час намагаўся ўявіць футбольнага фаната, які размаўляе па-беларуску. Тыповы вобраз прадстаўніка заўзятарскага асяродку, перавязанага шалікам з клубнай атрыбутыкай, амаль заўсёды нецвярозага, часцей за ўсё лысага і мацюклівага, зь беларускай мовай неяк не вязаўся. Аднак мае чаканні ня спраўдзіліся. Я ўбачыў звычайных маладых людзей, апранутых, як большасьць беларускіх студэнтаў. Убачыўшы такіх у натоўпе, я наўрад ці падумаў бы, што перада мною футбольныя заўзятары.

Сяргей і Дзяніс у заўзятарскім асяродзьдзі восем-дзесяць гадоў — палову жыцьця. Робіцца зразумелай іх трывога за ўлюбёны клуб і рашучасьць зрабіць усё магчымае дзеля яго захаваньня.

Прадстаўнікі ўсіх беларускіх футбольна-хуліганскіх групавак прынялі правілы, паводле якіх забараняецца ўжываньне любой зброі, зьбіцьцё тых, хто апынуўся на зямлі, дэманстрацыя праяву агрэсіі ў публічных месцах. Такой ініцыятывы ня ведае ніводная фанацкая супольнасьць сьвету. На фота: трэніровачная сустрэча фанатаў «Тарпэда» і берасьцейскага «Дынама».

«Заўзец» па-беларуску

Беларускамоўных сярод фанатаў няшмат, а тых, хто карыстаецца мовай прынышпова, і пагатоў. Аднак гэта найбольш актыўная і інтэлектуальная група фанацкага асяродзьдзя. Гэтыя людзі робяць заўзятарскія сайты, выпускаюць часопісы ды ўлёткі па-беларуску. Сваёй энэргіяй яны захапляюць астатніх. Хлопцы расказваюць пра этнічнага расейца, што праз знаёмства зь імі пачаў размаўляць па-беларуску.

Да беларушчыны яны прыйшлі не адразу, аднойчы зразумеўшы, што па-іншаму проста нельга. Любая заўзятарская групка мае ў арсенале набор агітацыйных сродкаў — гімны, лёзунгі, крычалкі, атрыбутыку. Тарпэдаўскія фанаты пераклалі свой гімн на беларускую мову, а перад адной з апошніх гульняў адзін аматар выканаў яго перад усім стадыёнам. Яшчэ раней глядачам раздаваліся ўлёткі зь беларускім тэкстам гімну. Маладыя людзі з зайздасьцю адзначаюць: «У любой нармальнай краіне стадыёны сьпяваюць гімны сваім камандам на сваёй мове, чым нікога ня здзівіш». Аднак аптымізму ня траціць і вераць, што аднойчы падтрымка на стадыёне будзе гучаць на роднай мове. На гульнях з удзелам «Тарпэда» можна ўбачыць велізарную чорна-белую расьцяжку з надпісам беларускай лацінкай «Найвялікшы і найлепшы. Мы заўжды з табой».

Аматары...

Большасьць абывацеляў мае

ГІМН «ТАРПЭДА»

Наперад, Тарпэда, колеры свабоды,
Чорна-белы, бела-чорны
Усюды, заўсёды.

Уся зямля
Тваёй гульнёй захоплена,
Непакананы, легендарны,
Родны клуб — Тарпэда!
А-а-а, а-а-а, родны клуб —
Тарпэда!
А-а-а, а-а-а, але-а —Тарпэда!

.....

стэрэатыпнае ўяўленьне пра заўзятараў, не адрозьніваючы простага аматара ад футбольнага хулігана. Дзяніс — аматар. Ён наведвае толькі хатнія гульні свайго клубу і ня схільны да боек з апанэнтамі. Тым ня менш, ён актыўна ўдзельнічае ў жыцьці аматарскай плыні.

...і хуліганістыя джэнтэльмэны

Сяргей — хуліган са стажам. Яго беларускамоўнасьць — гэта сямейнае. Сярод яго паплечнікаў сустракаюцца вельмі розныя людзі — студэнты, бізнэсмэны, рабочыя. Сваю падтрымку чорна-белым выказваюць музыкі гурту «Чырвоным па белама». Хуліганы суправаджаюць свой клуб на выездах, падтрымліваюць на хатніх гульнях. Падчас матчаў здараюцца сутычкі зь іншымі хуліганамі — гэтак варагуючыя бакі высвятляюць адносіны. Такім чынам вытрачвае нэгатыў, напружанасьць. Такі сабе футбольны байцоўскі клуб.

«Нехта застаецца хуліганам на ўсё жыцьцё. Я ж цяпер ведаю, на што я здольны ў экстрэмальных сытуацыях, калі застаецца адзін перад несправядлівым натоўпам. Я выпрабуюваў сябе і лічу, што гэта больш рэальна і натуральна, чым захапленне горнымі лыжамі, — кажа Сяргей. — Я ведаю, што цяжка зразумець матывы, якія рухаюць намі. Хуліганам можа стаць ня кожны, але ў кожным чалавеку можна знайсці тую нянавісьць, якую проста неабходна неяк выліць. І лепш гэты нэгатыў адчуноў ня блізка нам людзі, а такія ж, як мы, падчас бойкі. Вядома, што гэта не цывілізавана на ўзроўні чалавецтва, але справядліва ў адносінах да сям'і і знаёмых».

Апошнім часам сутычкі між фанатамі робяцца нечым накіштальнаму спорту. Выпрацаваны нават адмысловыя правілы: у 2001 г. у Віцебску прадстаўнікі ўсіх хуліганскіх групавак прынялі своеасаблівыя правілы «fair play», паводле якіх забараняецца ўжываньне любой зброі, зьбіцьцё тых, хто апынуўся на зямлі. Такой ініцыятывы ня ведае ніводная фанацкая супольнасьць сьвету.

«Тарпэда» у сеціве

Маханьне кулакамі — не адзіны занятак хуліганаў. Кожны клуб мае афіцыйны і аматарскі сайты. «Тарпэдонь» ўжо пяты год у сеціве, трэці — па-беларуску. Інтэрнэт-старонка карыстаецца папулярнасьцю і аўтарытэтам ў наведвальнікаў ня толькі зь Беларусі, але і сярод усходнеэўрапейскіх фанатаў. Сайт зьмяшчае

фотаархіў, відэашэрагі, у хуткім часе зьявіцца аўдыёзапіс гімну «Тарпэда». Штодня яго наведвае 150—200 чалавек.

Да беларусізацыі тарпэдаўскага сайту іншыя клубныя аматары паставіліся па-рознаму. Адвечныя «ворагі» — фэны менскага «Дынама», якія прытрымліва-

.....

Адзінае беларускамоўнае хуліганскае выданьне

Сёмы год тарпэдаўцы выдаюць часопіс «Тарпэдаўскі фанкур'ер». Выходзіць ён пры канцы кожнага году і ўяўляе сабою справядлівае пра футбольныя і калыфутбольныя падзеі. Гэта адзінае беларускамоўнае хуліганскае выданьне ў нашай краіне. Наклад абмежаваны, таму замовіць часопіс можна па электроннай пошце (адрас tfk@tut.by).

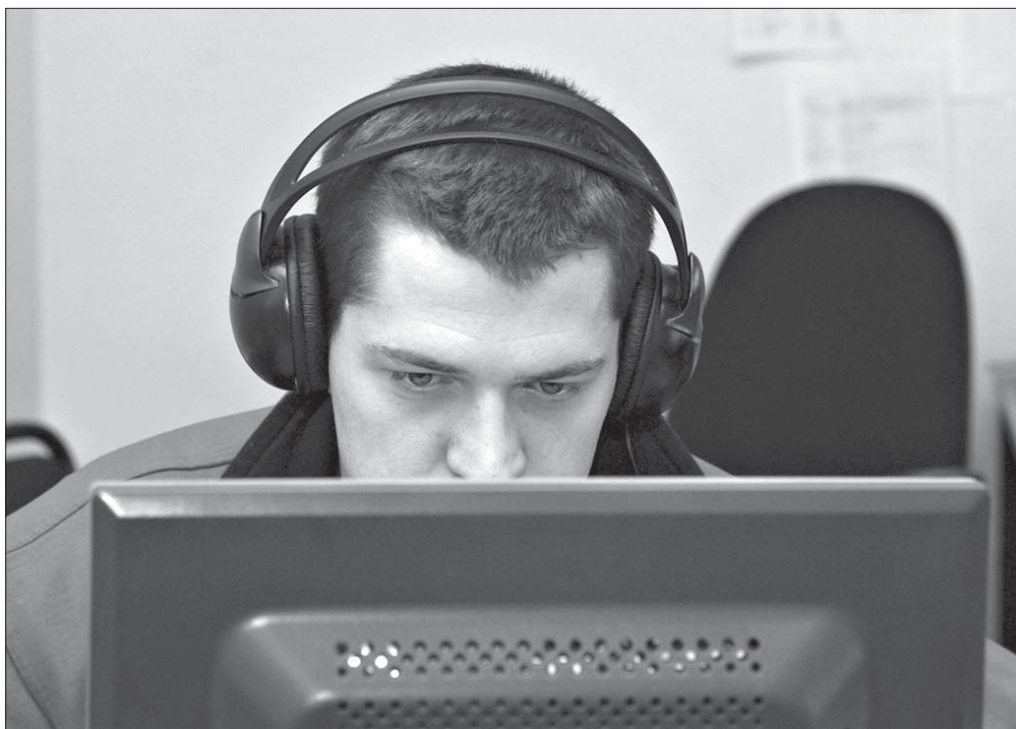
юцца прарасейскіх імперскіх поглядаў, — падкрэсьлена нэўтральна, а гомельскія «ворагі» перанялі іх вопыт. На гомельскім сайце www.green-white.front.ru можна прагаласаваць на карысьць адной зь дзяржаўных моў. Паказальна, што за беларускую мову на цяперашні момант прагаласавала 37% наведвальнікаў. Сяргей сьцьвярджае, што сярод фанатаў ёсьць розныя людзі, і ў любым асяродзьдзі знаходзяцца здольныя зірнуць вышэй за надуманыя спрэчкі. Інтэрнэт дазваляе кантактаваць такім заўзятарам, не зважаючы на супярэчнасьці.

Капітаны без карабля

«Нас ніхто не прымушае вандраваць за сваімі кумірамі, лезьці ў бойку. Нам падабаецца так жыць, і ў такіх умовах мацуюцца сапраўднае сяброўства і адказнасьць. Я і мае сябры ніколі не адмовімся ад свайго клубу, нават калі ён перастане існаваць. Мы верым, што пераможам! Раней ці пазьней», — кажа Сяргей.

Паводле яго слоў, некаторыя ягоня калегі дыскрэдытуюць сваімі паводзінамі ўвесь рух, і дзякуючы ім ствараюцца ўстойлівыя стэрэатыпы пра «недалёкіх» і «адмарожаных» фанатаў. Беларускія фанаты не «заўзэюць» за чужыя клубы, не зважаючы на слабасьць нацыянальнага футболу. Маладое пакаленьне аматараў жыве паводле ўласных правілаў і не баіцца выказаць пачуцьці да сваіх куміраў на роднай мове.

ІНФАРМАТАР

Інтэрнэт-правайдэры

«IP TelCom»
вул.П.Броўкі, 18
232-72-98, 288-29-89

«Sat.by»
228-19-12

TСM («Тэлеком-мэдыя»)
вул.Рэвалюцыйная, 6а
223-65-44, 237-71-07

«Авілінк»
вул.Кнорына, 1/3, офіс 45
211-39-25

«Адкрыты кантакт»
вул.Кальварыйская, 17а, офіс 113
211-01-21/22

«Айчына»
вул.Лаза, 16
201-27-78/79

«Алалан»
вул.Кіжаватава, 7/2
275-28-58/82

«Анітэкс»
Кальварыйская 1, офіс 424
217-75-07

«Атлант-тэлеком»
пр.Пушкіна, 39, блэк Г5-1
207-2-207/741

«Баснэт»

вул.Акадэмічная, 25, офіс 510, 511
284-26-28, 217-74-04

«Белінтэрнэтпэйдж»
пл.Свабоды, 23, офіс 79
206-55-50, 227-25-02

«Белінфанэт»
вул.Магілёўская, 5, офіс 402
219-06-39, 210-58-11

«БелСэл»
вул.Залатая Горка, 5
276-01-11

«Белтэлекам»
вул.Энгельса, 6
217-10-05

«Глябалванбел»
вул.Варшавэні, 73, офіс 703
234-59-24, 237-80-38

«Дзелавая сетка»
пл.Свабоды, 17, офіс 711
213-24-53, 206-50-06

«Космас-ТБ»
вул.Кісялёва, 13
289-29-10, 210-13-79

«МДФ-камунікейшн»
пр.Ф.Скарыны, 117, офіс 314
264-64-12, 263-96-29

«Магістар»

вул.Каралея, 2, 5-ты паверх

«Магістраль»
вул.Чапаева, 5-238
236-51-01, 284-81-96

«Нікс»
вул.Рэвалюцыйная, 13а
200-64-13, 226-57-47

НКЦ «Тэлепорт»
вул.Каралея, 16
226-45-60

«Нэтварк-сыстэмс»
2-я Шостая лінія, 9
283-17-11/24-67

«Нэтэкс»
237-85-88, 234-02-55

«Сола»
вул.Крапоткіна, 44, офіс 1105
234-81-64, 283-29-79

«Фарнэт»
вул.Маскоўская, 20, офіс 519
210-25-20

«Юнібел»
вул.Захарова, 59
210-03-66

«Юніка»
пр.Ф.Скарыны, 49, офіс 402
239-38-08

КАІСА

Першая партыя Вылівахі

Вялікі аматар шахмат У.Караткевіч увёў іх у «Ладзьдзію распачы». Пяцьдні рагачоўскага шляхціча Гервасія Вылівахі са Сьмерцо апісаны падрабязна, і ў мяне ўзьнікла спакуса рэканструяваць іх з дапамогай шахматнай натацы. Спадзяюся, чытачы ўспрымуць шахматна-літаратурны тэкст, пададзены ніжэй, з гумарам.

«Дошка ляжала між імі. Гервасій узяў за белы палом маленькага, але неверагодна цяжкага латніка і адкрыў дарогу свайму візю...»

1. d4 Kf6 2. e4 e5 3. d5?..

«І раптам Сьмерць засьмяялася:

— Ты зноў папаўся...»

Найвялікшая ўладарка сусьвету знарок выбрала незвычайны для XVI ст. будапэшцкі гамбіт, дзе чорныя ахвяруюць важную пешку, каб справакаваць суперніка. Вылівахі не прыняў ахвяры.

3. ...Ce5 4. Kc3 d6 5. Kf3 0-0 6. e4?..

Вылівахі паддаўся на правакацыю. Ён схіляецца да звыклай манеры гульні — бяскрытнага разгортваньня сілаў, пабудовы «крэпасьці» e4-d5-e4, і не заўважае слабасьці на f2.

«— Глядзь-дзі, — сказала Сьмерць».

6...Kg4 7. Ce3 Kc3 8. fe Ce3.

«За нейкія дваццаць хвілін яна зрабіла брэнш у абароне Гервасія, узлама-ла яе...»

15. Фd5 Kc6 16. 0-0-0 Ce3+ 17. Kd2 Фa5 18. Kpb2 Cd7.

Сьмерць гуляе з чалавекам у ката і мыш: робіць выгляд, што адступае. Вядома, тут ужо «ўсе шляхі вядуць у Рым».

19. Фd6.

«З мужнасьцю распачы візір Вылівахі кінуўся наперад, зьбіў варага латніка, што выходзіў на лінію «Візіраў трон»...»

19...Tf6?.. 20. Фd7.

«...скінуў баявога слана і адразу замітуўся між дзьвюма ладзьдзіямі Сьмерці».

20...Td8?.. 21. Фb7?.. Tb8.

«Візір зьбіў яшчэ аднаго латніка і налажыў галавою, аточаны чорным войскам». Вынік дэмаралізацыі белых: **21. Kb3** дала і м контрашанцы.

22. Kb3.

Вылівахі спрабуе адказаць ударам на ўдар, ды запозна. Пасьля **22...Tb7** ягоны конь зьвязаны.

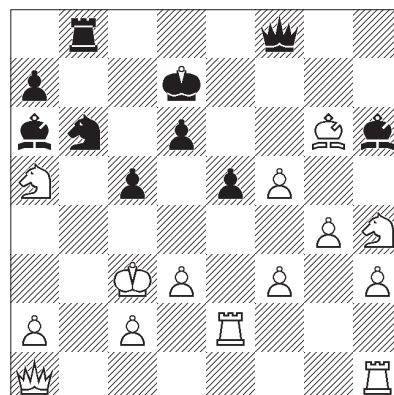
23. Kd5 Tf2+.

«І тады рука Сьмерці працягнулася і зняла з галавы караля карону.

— Аман, — сказала яна».

Вылівахі прайграў першы раўнд бойкі. Але тыя, хто чытаў славуны твор, памятаюць, што гэта быў яшчэ не канец. Другая партыя склалася для рагачоўца больш паспяхова.

Вольф Рубінчык

Як бы вы намалывалі?

На дыяграме — партыя У.Шэкспіра. Прынамсі, такую выснову зрабіў дасьледчык П.Вісэльцынус, прааналізаваўшы карціну ван Мандэра «Шэкспір і Бэн Джонсан гуляюць у шахматы» (1603). Ён настойваў, што геній меўся паставіць мат канём на a4...

Калісьці аматары гульні ўключалі фантазію ды таксама адновяць партыю паміж Я.Коласам і Я.Купалам з палатна З.Паўлоўскага (1945).

ВАРТА БАЧЫЦЬ

Пятніца, 2 сьнежня

БТ, 22.05

«Зорге».
Японія, 2003, рэж.
Масахіра Синода.

Гістарычная шпіёнская драма.

1930-я гады. Токіё. Савецкі разведчык Рыхард Зорге здабывае таямніцы вайны...

Трохгадзінная драма Масасхіра Синоды адметная відамі старога Токіё, створанымі на кампутары, і музыкай Сынчыра Ікебэ («Легенда пра Нараяму»).

Ролі выконваюць Ян Глен («Цемра»), Масахіра Мотакі, Рыёна Хадзукі.

НТВ, 22.45

«Сымона».

ЗША, 2002, рэж. Эндру Нікал.

Мэлядраматычная камэдыя з элемэнтамі фантастыкі.

Справы ў кінарэжысэра Таранскага (Аль Пачына) кепскія. Галоўная актрыса ўцякла са здымачнай пляцоўкі — і патрабуецца тэр-

міновая замена. І раптам зьяўляецца Сымона, пекная, таленавітая, зорная і... несапраўдная.

У фільме таксама іграюць Кетрын Кінэр і Ўайнона Райдэр.

Субота, 3 сьнежня

АНТ, 16.40

«Успаміны чалавека-невідзімка».

ЗША—Францыя, 1992,
рэж. Джон Карпэнтер.

Праз выбух у навуковым інстытуце герой (Чэві Чэйз) набывае нябачнасьць. На недарэку палююць цээршнікі, але герою дапамагае закаханая дзяўчына (Дэрыл Хана).

Рэжысэр Джон Карпэнтер, аўтар культавых «Хэлаўіна» і «Вампіраў», у фантастычным кіно адчувае сябе як рыба ў вадзе — і здольны аживіць самы банальны сюжэт.

БТ, 22.20

«Чалавек, які плакаў».

Францыя—Вялікабрытанія,

2000, рэж. Салі Потэр.

Драма.

Габрэйскую дзяўчыну з расейскай глыбінкі лёс разлучыў з бацькам. Дзяўчына вырасла ў Англіі і атрымала новае імя. Але гераіня імкнецца знайсці свайго тату, які калісьці зьехаў у Амэрыку на заробкі...

Карціну Салі Потэр упрыгожвае выдатны актёрскі ансамбль: Крыстына Рычы, Джоні Дэй, Алег Янкоўскі, Кейт Бланшэт і Джон Туртура.

Апэратарам карціны

выступае жывы клясык Саша Вэрні («Хірасыма — мая любоў»), «Летась у Марыенбадзе».

СТВ, 0.15

«Джэры».

ЗША, 2002, рэж Гас Ван Сэнт.

Арт-хаўсная экзыстэнцыйная прыпавесць.

Мінімалістычны шэдэўр Гаса Ван Сэнта. Два сябры, якія называюць адзін аднаго Джэры, сыходзяць у пустыню...

Нядзеля, 4 сьнежня

БТ, 15.20

«Мае рэчы».

Беларусь, 2005, рэж.
Алесь Матафонаў.

Гэты выпуск прысьвечаны сальярным знакам...

«Лад», 17.45

«Анжэліка — маркіза анёлаў».

Францыя—Нямеччына—
Італія—Гішпанія, 1964,
рэж. Бэрнар Бардэры.

Прыгодніцкая мэлядрама паводле раманаў Анны й Сэржа Галён.

Мілы сэнтымэнтальны кіч, якая радавала савецкіх глядачоў — і радуе да сёньня.

У ролях: Мішэль Мэрсэ, Рабэр Асэйн, Жан Рашфор.

СТВ, 21.25

«Тытус».

ЗША—Італія, 1999, рэж.
Джулі Тэймар.

Трагедыя паводле
У.Шэкспіра.

Палкаводцу Тытусу за

сьмерць сына помсьціць каралева готаў...

Сучаснае прачытаньне Шэкспіра, намінацыя на «Оскара» за найлепшыя касьцюмы. У ролях: Энтані Хопкінз і Джэсыка Лэнг.

«Лад», 22.35

«Робін Гуд — прынец зладзеяў».

ЗША, 1991, рэж. Кевін Рэйналдс.

Прыгодніцкі фільм.

Былы арыстакрат Робін Локслі, больш вядомы як Робін Гуд, вядзе вайну ў шэрвурдзім лесе супраць нотынгемскага шэрыфа, абараняе бедных і карае багатых.

Робін Гуд з амэрыканскім акцэнтам меў вялікі касавы посьпех, дзьве намінацыі на «Залаты глёбус», прэмію Брытанскай кінаакадэміі, прэмію «Грэммі», прэмію MTV.

Ролі выконваюць Кевін Кэстнэр, Морган Фрымэн, Крыстыян Слэйтэр.

Андруй Расінскі

ІМПРЭЗЫ

Быў. Ёсьць. Буду!..

7 сьнежня ў Доме літаратара (вул. Фрунзэ, 5) адбудзецца ўрачыстая вечарына «Быў. Ёсьць. Буду!..», прысьвечаная 75-годзьдзю з дня нараджэньня Уладзімера Караткевіча. У імпрэзе бяруць удзел: Геннадзь Бураўкін, Сяргей Законнікаў, Уладзімер Някляеў, Леанід Дранько-Майсюк, Уладзімер Арлоў, Алесь Камоцкі, Эдуард Акулін, Зьміцер Вінаградаў і іншыя вядомыя беларускія паэты і барды. Пачатак у 18.30. Уваход вольны.

Музычная мяшанка
Творчая гасьцёўня «Маладзюк» (Палац моладзі, Старавіленскі тракт, 41, кіналекцыйная зала) запрашае **10 сьнежня** а 18-й на «Музычную мяшанку» адгуртоў «Джам бібум» і «Рэха». Квіткі: 3000. Т.: 262-02-90, 670-26-50, 704-00-18 (даведкі і квіткі).

Першы юбілей
Да 23 сьнежня ў «М-Галерэі» Інстытуту імя Гёте (вул. Фрунзэ, 5) працуе мастацкая выстава Юрыя Алісевіча «Першы юбілей».

ДзіДзіюля
3 сьнежня ў Палацы Рэспублікі (Кастрычніцкая пл., 1) — гітарыст ДзіДзіюля і гурт «ДзіДзіюля» з новай праграмай «Апякаючы сэрца гітарай». Пачатак а 19-й.

ТЭАТАР

Опера
(На сцэне Цэнтральнага Дому афіцэраў.)

1 (ч) — «Турандот».
3 (сб) — «Мадам Батэрфляй».
5 (пн) — вечар папулярнай вальскальній музыкі.
6 (аўт) — канцэрт хору беларускай оперы.
7 (ср) — «Аіда».
9 (пт), 10 (сб) — «Рыта, альбо Пірацкі трохкутнік», «Нататкі вар'ята».
(На сцэне Белдзяржфілярмоні.)

1 (ч) — «Я помню вальсу гук чароўны...»
Балет
1 (ч) — «Карсар».
11 (ндз) — «Рамэо і Джульета».

Купалаўскі тэатр
1 (ч) — «Эрык XIV».
2 (пт) — «Таполевая завяя».
3 (сб) — «Я не пакіну цябе».
4 (ндз) — «Паўлінка».
5 (пн) — «Сымон-музыка».
7 (ср), 8 (ч) — «Чорная панна Нясвіж».
9 (пт) — «Парфён і Аляксандра».
10 (сб) — «Чычыкаў».
11 (ндз) — «Каханьне ў стылі барока».

Ранішня спэтаклі
4 (ндз) — «Паўлінка».

Малая сцэна
2 (пт), 3 (сб), 9 (пт) — «Дзікае палаваньне караля Стаха».
4 (ндз) — «Варшаўская мэлёдыя».

8 (ч) — «Дом, дзе сьпяць прыгажуні».
11 (ндз) — «Адчыніце кантралеру!».

Тэатар імя Горкага
3 (сб), 11 (ндз) — «Дэ-тэктар хлусьні».
4 (ндз), 10 (сб) — «Вольны шлюб».

Тэатар беларускай драматургіі
1 (ч) — «Чарнобыльская малітва».
4 (ндз) — «Палёты з анёлам».

Музычны тэатар
1 (ч) — «Прынцэса цырку».
2 (пт) — «Кажан».
3 (сб) — «Дон Кіхот».
4 (ндз) — «Цыганскі барон».

КІНО Ў МЕНСКУ

«**Аўрора**» (253-33-60)
«Паміж небам і зямлёй»: 2 (пт) 18.30; 3, 4 (сб, ндз) 14.00, 18.30.
«**Доом**»***: 2 (пт) 19.00, 21.00; 3, 4 (сб, ндз) 17.00, 19.00, 21.00.
«**Кроў за кроў**»*: 2 (пт) 20.30; 3, 4 (сб, ндз) 16.00, 20.30.
«**Бярэсьце**» (272-87-91)
«**Доом**»***: 2-4 (пт-ндз) 19.00.
«**Легенда Зора**» (2с): 2 (пт) 16.30 (іл), 21.00; 3, 4 (сб, ндз) 14.00 (іл), 16.30, 21.00.

«**Дом кіно**» (266-35-26)
«Першы пасья Бога» (прэм'ера, 2с): 2-4 (пт-ндз) 17.00, 19.00, 21.30.
«**Дружба**» (240-90-13)
«Сардэчна запрашаем у Рай!»: 2-4 (пт-ндз) 16.30 (іл), 19.00, 21.00.
«**Кастрычнік**» (232-93-25)
«Паміж небам і зямлёй»: 2 (пт) 14.30, 16.40, 18.50, 21.00; 3, 4 (сб, ндз) 14.30 (іл), 16.40, 18.50, 21.00.
«**Масква**» (203-14-48)
«Паміж небам і зямлёй»: 2 (пт) 19.00, 21.00; 3, 4 (сб, ндз) 15.00 (іл), 17.00, 19.00, 21.00.
«**Мір**» (288-22-33)
«Сардэчна запрашаем у Рай!»: 2-4 (пт-ндз) 17.00, 19.00, 21.00.
«**Місія «Сэрэнціці**»: 2 (пт) 18.00, 20.00; 3, 4 (сб, ндз) 16.00 (іл), 18.00, 20.00.

«**Перамога**» (203-77-66)
«Сардэчна запрашаем у Рай!»: 2 (пт) 16.30, 19.00, 21.10; 3, 4 (сб, ндз) 14.00 (іл), 16.30, 19.00, 21.10.
«**Піанэр**» (227-64-87)
«Місія «Сэрэнціці»: 2 (пт) 14.30, 16.40, 18.50, 21.00; 3, 4 (сб, ндз) 16.40, 18.50, 21.00.
«**Цэнтральны**» (200-34-16)
«**Доом**»***: 2-4 (пт-ндз) 17.00, 19.00, 21.00.
«Трымайся да канца»***: 2 (пт) 11.00, 13.00, 15.00; 3, 4 (сб, ндз) 11.00 (іл), 13.00, 15.00.

(2с) — кінафільм падоўжанай працягласьці (іл) — ільготны сэанс (зніжка 50% для ўсіх гледачоў)
Рэйтынгавыя абмежаваньні:
** — дзевяці да 16 год не дапускаюцца;
*** — дарослым з 18 год.

ЮНАМУ ГЛЕДАЧУ

Тэатар
Тэатар юнага гледача
1 (ч), 6 (аўт) — «А досьвіткі тут цілія».
2 (пт) — «Сястра мая Русалачка».

Рок-выбух

Шэсьць рок-акцый у першы сьнежаньскі ўік-энд.

«**Воплі**», «**ляпісы**» і «**здобы**»

Распачнецца музычныя фэерыя **2 сьнежня** ў менскім Палацы спорту. Там зайграюць «Воплі Відуплясава», «Zdob Si Zdub» і «Ляліс Трубяцкой». Пачатак а 19-й. Яшчэ «Zdob Si Zdub» наведзецца ў студыю «Лялісаў», каб запісаць зь ім песню «Не сумуй, таварыш!». У гэты ж дзень — кілбасьня ў клубе «Рэактар»: пляцігадзінная гардкор-вечарына. Удзел бяруць «Куклы», «ТТ-34», «Partyzone», «Зьмяя». Акцыя прымержаваная да Дня барацьбы са СНІДам. Сапраўдны кайф — у музыцы, а не ў наркотыках, кажуць завадатары. Пачатак канцэрту ў 17.00. Гледачам будзе масава раздавацца прээрватывы.

3 сьнежня ў Палацы мастацтваў (вул. Казлова), «Саша і Сірожа» прэзэнтуюць дыск «Ска-ты». У акцыі возьмуць удзел ідэйна блізкія гурты «Разьбітае сэрца пацана» і «Срэбная веселье». Пачатак а 18-й.

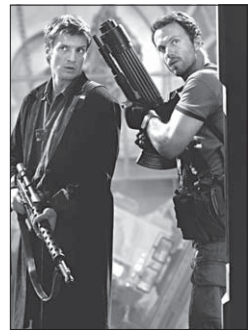
Горадня
У Горадні **3 і 4 сьнежня** — фэстываль «Тры шрубы». А 18-й на сцэну кінатэатру «Космас» выйдуць гарадзёнскія «Айша», «Воображаемыя людзі», менскія «Рыкашэт», «Маўзэр Папаніна» ды іншыя. Эксклюзыў «Трох шрубоў» — выступ мясцовай каманды «Beauty&Monster» з вакалістам-галляндцам і паралельная асід-вечарына, якая будзе праходзіць на другой пляцоўцы фэсту.

Берасьце
У Берасьці — свой двухдзённы фэст. У клубе «Вэзуй». **2 і 3 сьнежня** — канцэрт з удзелам 20 гуртоў. Гэдлайнэры — «Сычана» і «В.Н.». У фэсьце бяруць удзел і правакацыйная каманда зь Белаазерску «Бардак-хаўс», якая славіцца гратэскнымі перформансамі на сцэне.

Полацак
Але самая грандэзная падзея ўік-энду — у Полацку. Там ад **2 да 4 сьнежня** круціцца «Рок-кола». У гарадзкім палацы культуры можна будзе пабачыць экспазыцыю, прысьвечаную гісторыі беларускага року. Тамсама, на адкрыццё фэсту, зайграюць «IQ-48», Ігар Варашкевіч, «Фляўс і Кляйн». Прыедзе «Таварыш Маўзэр» з Магілёва, віцебскі «Алмазны фронт», дзювачы рок-праект з Полацку «Індра», што грае песні на вершы Леры Сом — усяго 31 гурт. Канцэрты будучыцягнуцца ад 12.00 да 21.00. 4-га — гала-канцэрт з удзелам пераможцаў «Рок-кола-2005» і гасьцей — «N.R.M.», «Стокс» і «Мадэры-гард-блэз».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Наіўны сюжэт і адчувальны бюджэт

Місія «Сэрэнціці» («Serenity»)

ЗША, 2005, 119 хв.

Жанр: касмічныя прыгоды.

Адзнака: 5 (з 10).

Брат-лекар вызваляе сястру зь лябараторыі, дзе праводзяцца вайсковыя экспэримэнты па тэлепатыі. Уцекачы хаваюцца на пірацкім караблі, але па сьлядах чаўнака ідзе бязьлітасны агент Алянсу — а ў космасе пануюць дзікуны-падальнікі.

«Місія «Сэрэнціці» — узорны фільм катэгорыі «Б», але пастаўлены зь вялікім бюджэтам. У карціне ёсьць вольналюбівія піраты і «касымічныя вэртыкальшчыкі», мурын-самурай, праграмаваньне псыхікі, кітайскія песні, загаханьня роботы, каратэ да адклучкі і застольныя канібалы.

Стужка сабрала ўсе магчымыя штампы фантастычнага кіно — ад «Зоркавых войнаў» да «Сабакі-прывіда». Але менавіта пазнавальнасьць клішэ, наіўны сюжэт і адчувальны бюджэт зрабілі фільму шалёную касу. Ляскат заркалётаў, калацільна ў салуне (Самэр Глаў — рубон!), іржавая касмічная тэхніка на баявой апэрацыі — усё гэта ўжо было ў самым танным кіно, але чаму б на гэтых сцэнках не адпачыць?

Рэжысэр Джон Уэдан («Бафі — зьнішчальніца вампіраў»), канечне, ня Стэнлі Кубрык, але тавар «Сэрэнціці» й не прэтэндуе на аўтарскае кіно. Місія піратаў-тэлепатаў — змагацца з «касымічнымі вэртыкальшчыкамі» да поўнага прарыву інфармацыйнай блякады — і да канчатковага спусташэньня глядацкіх гаманцоў.

Фільм не настолькі кепскі, каб быць таленавітым, — і не настолькі добры, каб пра яго прамאўчаць.

Андрэй Расінскі

22 сьнежня 19:00 РЭАКТАР 16 сьнежня 17:00

СТАРЫ ОЛЬГА

прэзентацыя трыбуна

удзелініца

СОНЦАВАРОТ ЗЬНІЧ ІМПРУДЗНС ПАРТЫЗОН

квіткі - пераход Я.Коласа
Т. 6490888 • 7662425

Музычны тэатар
3 (сб) — «Стойкі алаваны салдацік».
4 (ндз) — «Айбаліт-2002».

Кіно
«**Аўрора**»
«Мой брацік — сабачка»: 2-4 (пт-ндз) 14.40.
«**Кошчын дом**»: 3, 4 (сб, ндз) 12.30.
«**Бярэсьце**»
«Аленяня Рудольф»: 3, 4 (сб, ндз) 12.00.
«**Дом кіно**»
«Прыгоды піратаў у краіне агародніны»: 3, 4 (сб, ндз) 12.00.
«**Дружба**»
«Вакол сьвету за 80 дзён»: 2 (пт) 14.30; 4 (ндз) 13.00.
«Ліла і Стыч»: 2 (пт) 12.00; 3 (сб) 13.00.
Мультиборнік 3, 4 (сб, ндз) 11.00.
«**Масква**»
«Гульні матылькоў»: 2 (пт) 15.00; 4 (ндз) 13.00.
«**Мір**»
«Парніковы эфэкт»: 2-4 (пт-ндз) 15.00.
«**Піанэр**»
«Чароўны востраў»: 2 (пт) 11.00; 3, 4 (сб, ндз) 12.00.
«**Гарэзьы**»: 2 (пт) 12.30; 3, 4 (сб, ндз) 14.00.
Мультиборнік 3, 4 (сб, ндз) 10.30.

КІНО НА DVD

«**Master Records**»
«**Лодкі з кавуновых лупін**»
Драма, Турцыя, 2003, рэж. Ахмэт Улюкай.
У ролі: Ісмаіл Хакі Таслак, Кадыр Каймаз.
Лета 1960-х. Хлопчык Мэхмэт працуе ў гандляра кавунамі, а ягоны сябар Рэсып вучыцца ў цырульніка. Але падлеткі з правінцыі ўлюбёныя ў кінэматограф і бачаць у ім здзісьненне сваіх мараў...
Менск, Кісялёва, 12, 643-21-08

Пявучы дыскрэдытатар

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Адкрыты ліст сьвядомага грамадзяніна ў адпаведныя органы. Фэльетон **Лёліка Ушкіна**.

Шаноўныя органы, у кантэксьце набываючага моц артыкулу Крымінальнага кодэксу «Дыскрэдытацыя Рэспублікі Беларусь» сыгналізую пра прыметы паводзін, якія, на маю думку, падпадаюць пад згаданую папраўку. Нехта Ксенія С., выступаючы на музычным фэстывалі ў Эўропе, нанесла, на маю думку, бязмерную шкоду нашай дзяржаве і заслугоўвае адпаведнай кары.

Сьпяшаюся падзяліцца сваімі назіраньнямі. Па-першае, маленькая дзяўчынка яўна выглядала кантрастам на фоне аднагодкаў зь іншых краін — як правіла, тоўстых бугаёў. Гэта адразу стварыла нэгатыўны імідж нашай краіне — імідж краі-

ны, дзе дзеці ледзьве ня пухнуць з голаду ў выніку эканамічнай палітыкі любімага прэзыдэнта. Што, сьпявачка не магла, рыхтуючыся да выступу, сесьці на адпаведную дыету? Магла, аднак, здаецца, хачола наадварот выглядаць, быццам бякадніца.

Цяпер заглянем у тэкст песьні. Яна цалкам двурэшніцкая. Кожная фраза патыхае замахам на канстытуцыйны лад нашай дзяржавы. Песьня пачынаецца словамі «Мы разам». Ці не нагадвае яна вам пераклад вядомага слогану «Разам нас багата і г.д.»? Ксенія ня толькі публічна прапагандавала каштоўнасці «аранжавай рэвалюцыі», аднак яшчэ і экспартавала іх на беларускую глебу.

Ідзём далей: «У доме пах хлеба і парнога малака». Кожны замежны слухач можа працягнуць дэдукцыйны ланцужок лягічных заключэньняў: калі ў доме пахне вык-

лучна такім небагатым асартымэнтам, то беларускія сем'і маюць вельмі прымітыўны спажывецкі набор.

«Сьвет такі прыгожы, як фарбы вясёлкі». Між тым, кожнаму вядома, што фляг з колерамі вясёлкі — гэта брэнд прадстаўнікоў сэксуальных меншасцяў. А калі верыць цэнтру «Есоот», якраз яны ствараюць электаральны касцыяк апазыцыі.

І нарэшце, да чаго заклікае Ксенія ў сваёй песьні? «Будзем жа сябрамі». Хіба гэта ня заклік да стварэньня нефармальных грамадзянскіх ініцыятыў? Сапраўды, ідэальная мадэль, каб абысьці закон. Накрывае, скажам, АМОН сход «Партнэрства», а баевікі-праваабаронцы на гэта мянтам кажуць: «А мы ніякая не НДА, мы проста так сябруем».

І ўжо ня буду падрабязна аналізаваць фінальныя словы — «Давайце памножым сьмех, усьмешкі і песьні». Вось яна,

жыцьцёвая формула дармаздаў, алькашоў і бацькоў кінутых кіндэраў. Гарлавіць і давіць лыбу ў той момант, калі не закончаны адзелачныя работы ў «чупа-чупсе», прабачце, у будынку Нацбібліятэкі!.. Хіба гэта не кашчунства?

Маю надзею, што вы будзеце дастойнымі праўнікамі Жалезнага Фэлікса і прымеце неабходныя меры, каб ня даць пашырыцца гангрене антыдзяржаўнай прапаганды. Мяркую, што паўтара году турмы стануцца добрым урокам для маленькай дыскрэдытатаркі нашай рэспублікі.

Заўсёды на варце рашэньняў 2-га Ўсебеларускага народнага сходу, заш

Лёлік Ушкін

Маленькая перамога

Ксенія Сітнік раздае аўтографы ў аэрапорце. Сустрэць пераможцу дзіцячага «Эўрабачаньня» сабраліся сотні людзей. Дыска-поп-музыка найбольш адпавядае густам кіраўніка Беларусі. То ж і ўвага ёй надаецца вялікая, непараўнальная з іншымі музычнымі жанрамі. Беларускія ўлады лічаць ідэнтычнасьць і наркотыкам сацыяльнага задавальненьня. У іншых краінах «Эўрабачаньню» надаюць столькі значэньня, колькі сьпевы на ім маюць абсалютнай культурнай вартасьці. **Справа: галоўны ідоля краіны Алег Праляскоўскі.**

ПАДЗЯКА

Сардэчны дзякуй Аляксею Янукевічу за чulásьць. Вялікі дзякуй Лявону Юрэвічу за падтрымку.

ПРИВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Віншую Крывічанку з днём народзінаў. Краёвец **Віншuem Тацяну і Анатоля Івашчанкаў** з нараджэньнем дачкі Яніны. Хай гадуецца здарова!
Моладзь схіляе галовы перад паўстанцамі Слуцкага збройнага чыну і рыхтуюцца стаць такой жа! Т.: 755-69-90

КАНТАКТЫ

Шукаю інфармацыю пра беларускі нацыяналістычны рух, БНСП, Ф.Акіньчыца. А/с 19, 21 1501, Наваполацк, Полацкі раён, Віцебская вобл.

КНИГІ

Прадам кнігі: «Беларускі арнамент» Кацар, «Сповідзь» Л.Геніюш, «Пан Тадэвуш» А.Міцкевіча на трох мовах, «Эмагарныя дарогі» К.Акулы, «Тэўтонскі ордэн», альбом «Беларуская кераміка», «Армія Краёва на Беларусі» ды іншае. Багаты выбар. Т.: 753-70-05

Прадам кнігі: «3 гісторыі беларускай эміграцыі на Нямеччыне 1939—51 г.» Вінніцага, «Палітычныя партыі Беларусі», «Слоўнік беларускай мовы» 1870 году І.Насовіча, «Беларусь пад нямецкай акупацыяй» Ю.Туронка ды шмат іншых, пераклады, гісторыя, этнаграфія. Т.: 753-70-05
Прапаную: «Беларускі клясычны правапіс», «Нашу Ніву» (факс. выд.), «Матэматычную энцыклапэдыю», дзіцячыя кніжкі, пісанья клясычным правапісам, камплект падручнікаў па старабеларускай, старарускай мовах і іншае. Т.: 753-91-96

Даведнік «Архівы Рэспублікі Беларусь», «Істориография и генеалогия Беларуси X—XXI веков». Т.: 753-91-96

Альбом «Менск — горад СОНца», пераклады: кнігі, перакладзеныя з польскай, ангельскай, нямецкай, расейскай моў, у тым ліку «Дзяды», «Санэты» Міцкевіча, літаратура беларусаў Польшчы XV—XIX ст., падручнікі па журналістыцы. Т.: 753-91-96

Беларускае аўдыё. «Старажытная зямля», калекцыя беларускіх касэт, CD, у тым ліку аўтэнтчны фальклёр, «Я нарадзіўся тут», сучасная і архаічная музыка. Т.: 753-91-96

ПРАЦА

Якасна выканаю пісьмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры і мове. Зьвяртацца загадзя пасля 17-й. Т.: 235-18-72

ЖАРТ

Выкладчык піша формулы на дошцы, раптаму яму ў сьпіну нехта з задніх шэрагаў кідае сякеру. Выкладчык, выторгваючы сякеру са сьпіны і кідаючы яе ў падлогу:

— Ну я ж казаў, каму нецікава — не прыходзьце!

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Станіславу Дз-чу з mail.ru. Вы яшчэ й як патрэбны Беларусі. Сьвядомыя грамадзяне-ўкраінцы таксама меркавалі, што іх — меншасць, пакуль не сустрэліся на Майдане.

Юлія Ш. з tut.by. Мэлянхолья, якую Вы апісваеце ў сваім эсе, гермэтычная і самаізаляваная. Калі Вы перачытаеце гэта прыз пяць гадоў, вы пераканаецеся, што гэтага ня варта было друкаваць. Пачынаць пісаць эсе варта з твораў пра іншых, а не пра сябе. Таксама эсе звычайна большага памеру.

Віктару Я. зь Менску. Сьпісе, пра які Вы просіце, надрукаваць ня можам, зь юрыдычных меркаваньняў.

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМІ

Хто спагадае справе адраджэньня нашага народу, няхай падтрымае нашу працу і падпішацца на «Нашу Ніву».

Зь Беларусі і Літвы (ад нашых карэспандэнтаў)

Зь Менску
Толькі ў жыдоўскай харальнай сынагозе была паніхіда (экзэквя) па Л.М.Талстым. Было і шмат хрысьціян.

Мікола Камароўскі

Лісты ў рэдакцыю

Пасылаю «Нашай Ніве» і ўсім яе супрацоўнікам сардэчнае, шчырае прывітаньне з далёкай Украіны, куды закінула мяне доля. Тут, здалёка ад сваёй Маткі-Беларусі, адзінай духоўнай сцэпкай з сваёй роднай зямлёй зьяўляецца газэціна «НН»: калі яе чытаеш, тады душой, здаецца, пералетаеш на беларускі пясок і глей, у сваю родную вёску, дзе радзіўся, правёў найлепшыя дні свайго жыцьця...

Цьвёрда веру, што наша родная Беларусь дачацка лепшых сьвятлейшых дзён у сваім цяжкім жыцьці!

Янук Журба, Екацярынаслаў (сёньня Днепрапятроўск. — «НН»)

№49. 3 снежня 1910

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваўная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Зямляроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі	Наста Бакшанская
галоўны рэдактар	Андрэй Дынько
фотарэдактар	Арцём Лева
нам. галоўнага рэдактара	Андрэй Скурко
мастацкі рэдактар	Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік	Фонд выдання газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32, 8-029-707-73-29.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Ссылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за зьмест рэклямы і абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі пэрыядычнага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Сьведчаньне аб рэгістрацыі выданьня, 20а, п. 2а. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.
Наклад 3429. Газэта выдаецца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны ў друку 20.00 30.11.2005.
Занова № 6848.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а